

АКТУАЛЬНА
ВЫБАРЫ ВYZНАЧЫЛІ АСНОЎНЫЯ
ПАЛІТЫЧНЫЯ СІЛЫ 2 стар.
"ЧАКАЕМ ПЕРАМЕН..."
ПУНКТ ГЛЕДЖАННЯ УЗДЗЬНІКАЎ ІІІ З'ЕЗДА
ЗГУРТАВАННЯ БЕЛАРУСАЎ СВЕТУ 3 стар.
НАВІНЫ З НАЦЫЯНАЛЬНАГА
ПРЭС-ЦЭНТРА 2 стар.

КУПАЛАВЫ МЯСЦІНЫ
НОВЫ ФІЛІЯЛ МУЗЕЙ ЯКІ КУПАЛЫ
У ХІМНУШЧЫНЕ 4—5 стар.
ЗАХАВАЙ ТРАДЫЦЫЮ
БЕЛАРУСКАЕ ВЯСЕЛЛЕ:
ЗАРУЧЫНЫ 5 стар.

ЗВАРОТНАЯ СУВ'ЯЗЬ: РАСІЯ, ІТАЛІЯ 7 стар.

"ЗАЙЗДРАСЦЬ"
АПАВЯДАННЕ
Леаніда МАРАКОВА 7 стар.
Я ІДУ Ў ЛЕС.
УРАЖАННІ Глеба ЛАБАДЗЕНКІ 8 стар.
БАЙКІ Дамітрыя МІХЛЕЕВА 8 стар.

АГУЛЬНАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

РАСПАЎСЮДЖВАЕЦЦА Ў 48 КРАІНАХ

Голас Радзімы

25 ліпеня 2001 года
 Цана 111 рублёў

№ 30 (2744)
 E-mail: golas_radzimy@tut.by

Штотыднёвая газета для суайчыннікаў за межамі Беларусі
 Выдаецца з 6 красавіка 1955 года

Беларускі спявак Аляксандр САЛАДУХА з сынамі-блізнятамі ў Віцебскім амфітэатры.

ФЕСТИВАЛІ

ЮБІЛЕЙНЫ "СЛАВЯНСКІ БАЗАР У ВІЦЕБСКУ"

10-ты раз сабраліся на Міжнародны фестываль мастацтваў "Славянскі базар у Віцебску" прадстаўнікі амаль 40 дзяржаў, прыехалі маладыя спевакі з 20 краін свету, каб прыняць удзел у конкурсе маладых выканаўцаў эстраднай песні "Віцебск-2001". Беларусь будзе прадстаўляць Святлана Вежнавец і Дзмітрый Качароўскі.

У праграме "Славянскага базару" адначасова праходзяць некалькі фестываляў: музычны, кінафестываль, фальклору і народнага мастацтва, шматлікія конкурсы.

З творчымі справаздачамі

выступаць прадстаўнікі Беларусі, Расіі, Украіны. Расійскія артысты прапануюць глядачам "Вечар рускага раманса", беларусы — гала-канцэрт "Сёння ў нашым доме свята", украінцы — праграму пад назвай "Сарочынскі кірмаш".

25 ліпеня на фестывалі запланавана сустрэча прэзідэнтаў трох краін — Беларусі, Расіі, Украіны.

Уражання аб фестывалі — у бліжэйшых нумарах.

Таццяна КУВАРЫНА,
 спецыяльны карэспандэнт
 "Г.Р".

НАДВОР'Е

НЕБЫВАЛАЯ СПЯКОТА

Спецыялісты не прагназуюць рэзкага павелічэння захворванняў, выкліканых гарачым надвор'ем, якое ўсталявалася ў апошнія дні на тэрыторыі Беларусі — ртутны слупок падняўся да 36 градусаў.

Аднак, як раіць начальнік упраўлення па аказанню лячэбнай дапамогі Міністэрства аховы здароўя Беларусі Аляксандр Цыбіна, каб пазбегнуць так званых "сонечных удараў" дзецям і старым, а таксама тым, хто пакутуе на сардэчна-сасудзістыя захворванні і алергію, неабходна выбраць адекватны рэжым знаходжання пад прамымі сонечнымі промянямі. На думку А. Цыбіна, насельніцтва засумаваўла па сонечных ваннах і ў сувязі з гэтым кароткачасовае знаходжанне на сонцы будзе ў значнай ступені карыснае для здароўя.

Спецыялісты таксама папярэджваюць, што ў сувязі са спякотаю магчымае абвастрэнне кішэчных інфекцый, але лічаць, што яна не будзе ўздзейнічаць адмоўна на людзей з псіхічнымі і нервовымі расстройствамі.

Алена РУДЗЬ.

СПОРТ

АКАДЭМІЧНАЯ ГРЭБЛЯ. На этапе Кубка Свету ў Мюнхене (Германія) першая месца зноў заваявала Кацярына Карстэн. У ліку пераможцаў — наша двойка Юлія Бічык і Вольга Трацэўская.

Мацнейшы дыскабол Беларусі Уладзімір ДУБРОЎШЧЫК.

БелТА.

ПАМЯЦІ МЕЧЫСЛАВА АЎСЯНІКА. У спорткомплексе "Стайкі", што ля Мінска, прайшоў мемуарыял слаўтага трэнера Мечыслава Аўсяніка ("ГР" № 8 б. г.) па лёгкай атлетыцы. Удзельнікі спаборніцтваў, а гэта і выхаванцы знакамітага трэнера, паказалі сусветныя вынікі.

Ігар Астапковіч штурхнуў молат за 82 метры 70 сантыметраў. Ірына Ятчанка кінула дыск на 66 метраў 65 сантыметраў. У мужчын у кіданні дыска першыстваваў Леанід Чараўко.

На беговой дарожцы добрым вынікам вызначылася Наталля Дзяткова, якая адолела 800 метраў за 2.01,5.

На думку спецыялістаў і аматараў лёгкай атлетыкі, спаборніцтвы прайшлі на ўзроўні, вартым вялікага трэнера.

Падрыхтаваў Улад КІЙ.

ВЫБАРЫ

ЗАПРОШАНЫ НАЗІРАЛЬНІКІ З СНД. Запрашэнне прыслаць назіральных на прэзідэнцкія выбары ў Беларусь (9 верасня) накіравана ва ўсе краіны СНД ад імя спікераў абедзвюх палат беларускага парламента. Пра гэта паведаміў журналістам старшыня Савета Рэспублікі Аляксандр Вайтовіч. Па яго словах, пацвярджэнне аб прыездзе назіральных ужо атрымана ад Расіі і Кіргізіі.

Наш кар.

НАТАТКІ Яўгена ЛЕЦКІ

Апусцелі летнім часам дзіцячыя садзікі і школы. У асноўным дзятва з гарадоў раз'ехалася бліжэй да вады і лесу, дзе на вёсках жывуць іх бабулі і дзядулі. А сёй-той са шчасліўчыкаў трапіў і на мора.

У апошнюю, развітальную з "родным домам" пятніцу да выхаванцаў дзіцячага садка № 314 завітаў Яўген Лецка. Ды не з пустымі рукамі, а з дарункамі, крыху раней атрыманымі з далёкай Амерыкі. А таксама з календарамі "Вітаўт Вялікі", кнігамі для дзяцей "Адкуль наш род" У. Арлова, "Беларусь" К. Тарасова і літаратурай для дарослых, выдадзенай у выдавецтве "Бацькаўшчына".

На сустрэчы выступіў з песнямі як для дзяцей, так

і для бацькоў беларускі бард Зміцер Дзідзенка, сын якога Максім выхоўваецца тут (ён на фотаздымку). Матэрыял пра гэтую дашкольную дзіцячую ўстанову чытайце на 6-й старонцы.

Рэдакцыя "ГР" мае ўласны валютны бягучы рахунак 3015107098020 у ААТ "Белзнешэкапбанк". Мінскае аддзяленне 2, код 153001215.

Кошт гадавога комплекта газеты для чытачоў з ЗША, Канады, Аўстраліі, Аргенціны — 60, еўрапейскіх краін — 50 долараў ЗША.

Выказваем удзячнаць чытачцы з Канады Т. Кац за аплату газеты чэкам, а таксама тым, хто аформіў падпіску на Украіне і ў Расіі. БУДЗЕМ РАЗАМ!

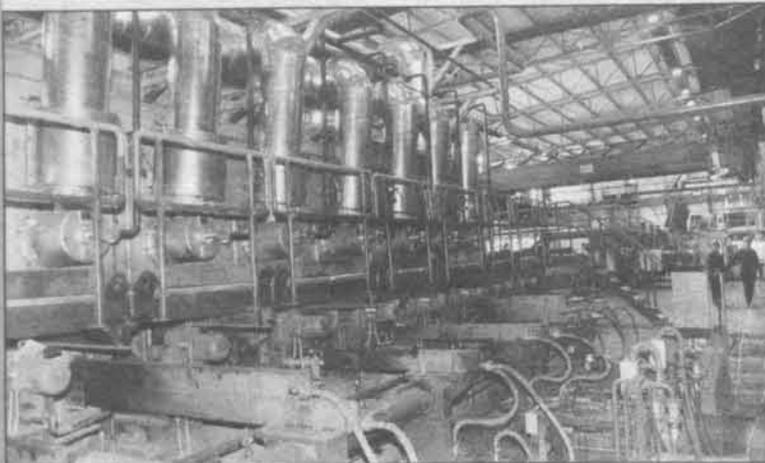

ФОТАХРОНІКА БелТА

Эдуард Галіцкі правамі на кіраванне любым відам аўтатранспарту валодае ўжо больш за трыццаць гадоў. Звыш чвэрці стагоддзя Галіцкі працуе ў транспартным цэху "Гомельбудматэрыялаў", а апошнія

15 гадоў узначальвае яго. У гэтым падраздзяленні на вышыні і працоўная дысцыпліна, і бяспека дарожнага руху. НА ЗДЫМКУ: Эдуард ГАЛІЦКІ (у цэнтры) з вадзіцелямі свайго цэха.

На беларускім металургічным заводзе ў Жлобіне ўступілі ў эксплуатацыю драцяны стан 150. Новая лінія металургічнай вытворчасці дазволіць павялічыць выпуск прадукцыі ў 1,6—1,8 раза і

дасць магчымасць прадпрыемству штомесячна зарабляць дадаткова каля пяці мільянаў долараў. НА ЗДЫМКУ: новы драцяны стан.

Калгас "Дружба" Ляхавіцкага раёна — адзіны з 183 авечкагадоўчых гаспадарак Беларусі захаваў пагалоўе ў вялікім аб'ёме. З 5 700 авечак, выгадаваных у краіне, больш за 3 000 прыпадае на яго долю. Вялікую ўвагу тут надаюць племянной працы — да пароды "Прэкас" нядаўна дабаві-

лася завезеная з Еўропы больш мясная і з лепшай шэрсцю парода "Цексель". Гібрид дзвюх гэтых парод — новы накірунак у авечкагадоўлі Беларусі, які дае станоўчыя вынікі. НА ЗДЫМКУ: калгасныя авечкі на пашы.

АКТУАЛЬНА

У перадвыбарчай кампаніі вызначыліся "асноўныя палітычныя ігракі і фактары, якія аказвалі і будуць аказваць рашаючы ўплыў на развіццё палітычнай сітуацыі ў краіне аж да 9 верасня". Такую думку выказаў у гутарцы з журналістамі палітолаг Валерый КАРБАЛЕВІЧ.

ВЫБАРЫ ВЫЗНАЧЫЛІ АСНОЎНЫЯ ПАЛІТЫЧНЫЯ СІЛЫ

Адной з асноўных сіл, якая аказвала некаторы ўплыў на сітуацыю ў Беларусі, на яго думку, з'яўляецца Запад. Аднак гэта фактычная сіла на сённяшні дзень нязначна ўздзейнічае на беларускую сітуацыю, асабліва калі параўнаць актыўнасць Захаду год назад, на пачатку парламенцкіх выбараў. "Калі год назад міжнародныя структуры пастаянна настойвалі на выкананні ўмоў дэмакратычных выбараў, рэгулярна прызджалі прадстаўнікі розных еўрапейскіх арганізацый з праваркай і кантролем, ставілі нейкія ўмовы перад беларускімі ўладамі, то сёння практычна нічога гэтага не назіраецца", — адзначыў В. Карбалевіч. Больш сур'ёзны ўплыў на развіццё сітуацыі ў краіне традыцыйна аказвае Расія, аднак сітуацыя, што склалася ў адносінах паміж Масквой і Мінскам, цяпер вельмі нявызначаная, лічыць аналітык.

"Крызіс перажывае тая мадэль адносін, якая была ўсталявана пры Ельцыне", — падкрэсліў В. Карбалевіч. Галоўная асаблівасць новага падыходу Крамля да беларуска-расійскіх адносін, на думку палітолага, у тым, што гэтыя "адносіны прыведзены ў сувядносін з рэальнай палітычнай вагой" абедзвюх складаючых расійска-беларускага саюза. "Афіцыйны Мінск пастаўлены ў тыя ўмовы, у якіх ён павінен знаходзіцца ў рамках уплыву гэтых дзвюх геапалітычных структур". Крамль спрабуе прывесці адносіны паміж дзвюма дзяржавамі на рацыянальную аснову і імкнецца "пазбавіць іх ад ідэалагічнай і прапагандысцкай траскатні". Што тычыцца ўнутрыпалітычнай сітуацыі напярэдадні рэгістрацыі кандыдатаў, то, на думку В. Карбалевіча, варта выдзеліць шэраг важных момантаў. Па-першае, уход з прэзідэнцкай

гонкі Наталлі Машэравай і пазыцыі Леаніда Сініцына гавораць пра тое, што спробы з'яўлення на палітычнай арэне так званай трэцяй сілы, якая апазіцыяніруе і з уладаю, і з так званай дэмакратычнай апазіцыяй, праваліліся, лічыць палітолаг. "Гэта трэцяя сіла аказалася падвешанай у нейкім палітычным вакууме, яна не мае грамадскіх структур, і гэта паказвае, што чацвёртай сілы ў Беларусі яшчэ няма", — зрабіў ён выснову. Па-другое, падкрэсліў аналітык, без выплчэння адзінага кандыдата блок дэмакратычных сіл разлічваць на нейкі поспех у барацьбе не можа. На думку В. Карбалевіча, спроба ісці ў першым туры вялікай калонай або дзвюма калонамі — левым і правым цэнтрамі — асуджана на провал. "Гэта тактыка памылковая, таму што паняцці "левыя" і "правыя" ў беларускім грамадстве вельмі ўмоўныя і тут хутчэй будзе мець значэнне асабтае апазіцыяніраванне, а не палітычнае", — адзначыў ён. У такіх умовах, на думку аналітыка, важна, каб адзіны кандыдат "быў легітымны і каб былі легітымнымі тыя структуры, якія прымаюць такое рашэнне". Падрыхтавала Алена РУДЗЬ

НАВІНЫ З НАЦЫЯНАЛЬНАГА ПРЭС-ЦЭНТРА

Старшыня Камітэта па нагляду за бяспечным вядзеннем работ у прамысловасці і атамнай энергетыцы пры Міністэрстве па надзвычайных сітуацыях Беларусі (Праматамнагляд) Іван КЛІМЧЫНСКІ сустрэўся з журналістамі з нагоды 45-годдзя існавання ведамства.

Бурнае развіццё механізацыі ў прамысловасці ў 50-х гадах мінулага стагоддзя запатрабавала пільнага нагляду за выкарыстаннем розных прыладаў, якія могуць не толькі ўзняць вытворчасць працы, але і стаць з-за няправільнай эксплуатацыі крыніцай небяспекі для людзей, іншым разам у вялікіх маштабах. Таму 12 ліпеня 1956 года быў арганізаваны адпаведны камітэт. Развіццё новых тэхналогій дабаўляла ведамству працы, патрабавала новых спецыялістаў, якія маглі б прафесійна ацаніць узровень бяспекі на прадпрыемствах радыёпрамысловасці, хімічнай прамысловасці, там, дзе выкарыстоўваюцца атамныя тэхналогіі, у шахтах... На сённяшні дзень Праматамнагляд сочыць больш як за 60 000 крыніц іанізуючага выпраменьвання, больш як за 10 000 кіламетраў магістральных трубаводаў, за адзіным у краіне сховішчам радыяактыўных адходаў. Кіруючыся сваёй уладай, спецыялісты ведамства запатрабавалі ад медыцынскіх устаноў краіны забараніць выкарыстанне прыбораў, узровень радыяцыйнага выпраменьвання якіх

перавышае нормы больш як на 10 працэнтаў. На жаль, у некаторых выпадках прыйшлося "закрыць вочы", бо каля 80 працэнтаў медыцынскіх устаноў краіны спынілі б сваю работу. У параўнанні з міжнароднымі стандартамі, сярэдні ўзровень выпраменьвання медыцынскіх апаратаў, якія выкарыстоўваюцца ў Беларусі, перавышае іх у 2—3 разы або і намнога болей.

Кіраўнік прадстаўніцтва ААН у Беларусі спадар Ніл БУНЭ пазнаёміў журналістаў з глабальнай справаздачай аб чалавечым развіцці за 2001 год. Па яго словах, Беларусь мае вялікі патэнцыял. Колькасць навукоўцаў, патэнтаў, якія абараняюцца, доля ВУП у інавацыях і навуцы на душу насельніцтва параўнальна з сярэдняй Аўстрыяй, Сінгапурам, Іспаніяй. Між тым, Беларусь мае абмежаваны вопыт ў працэсе камерцывілізацыі сваіх даходаў. Недахоп спецыялістаў і дзяржаўных інвестыцый у Беларусь, як і ў многіх краінах, не спрыяюць адаптацыі і развіццю новых тэхналогій. Па індэксу чалавечага развіцця Беларусь не так даўно займала першае месца ў СНД. Сёння ж краіны Балтыі нас аперэджваюць па некаторых паказчыках. Індэкс працягласці жыцця ў Літве складае 0,713, а ў Беларусі — 0,703. Індэкс адукацыі адпаведна: 0,93 і 0,92. Ігар ЧАРТКОЎ.

СИТУАЦЫЯ

СПРАВА ДЗМІТРЫЯ ЗАВАДСКАГА

Следчай групай пракуратуры Беларусі завершана расследаванне крымінальнай справы аб выкраданні ў Мінску апэратара Грамадскага расійскага тэлебачання Дзмітрыя Завадскага і здзяйсненні іншых асаблівых злачынстваў. Па справе ў якасці абвінавачаных прыцягнуты былыя супрацоўнікі спецападраздзялення "Алмаз" В. Ігнатавіч, М. Малік, А. Гуз, С. Саушкін. Ім прад'яўлена абвінавачанне ў сямі наўмысных забойствах, пяці ўзброеных нападениях на грамадзян, двух выкраданнях людзей і шэрагу іншых небяспечных злачынстваў. Усе фігуранты з матэрыяламі крымінальнай справы азнаёміліся, і яна перададзена ў суд. У сувязі з неведомым месцазнаходжаннем Д. Завадскага асобна заведзена крымінальная справа, па якой праводзяцца прадуледжаныя законам апэратыўна-следчыя мерапрыемствы. Першае судовае пасяджэнне па справе знікнення Дзмітрыя Завадскага адбудзецца не пазней, чым праз два месяцы. Пра гэта паведаміў кіраўнік МУС Уладзімір Навумаў у ходзе прэс-канферэнцыі. Міністр адзначыў, што "па просьбах некаторых сведкаў, а таксама для таго, каб не выдаваць некаторыя матэрыялы справы, судовы працэс будзе закрытым". У той жа час Навумаў заявіў, што будзе хадайнічаць аб магчымасці прысутнасці на даным судовым працэсе прадстаўнікоў Грамадскага расійскага тэлебачання і пасольства ЗША ў Мінску. Алена ЗАЯЦ.

ЗДАРЭННІ

Міліцыя Магілёва праводзіць расследаванне па факту вывазу з экспазіцыі мемарыяла "Буйніцкае поле" нямецкага танка "Т-3" часоў мінулай вайны. Па звестках абласнога УУС, у ходзе расследавання выявілася, што 7 ліпеня на мемарыял прыбылі пагрузачная і тралавая тэхніка, што належыць аднаму з магілёўскіх праўдзельнікаў механізацыі, і некалькі чалавек, якія прадставіліся супрацоўнікамі "Беларусь-

ВЫКРАЛІ... ТАНК

фільма". Паказаўшы вартаўніку мемарыяла дакументы, па якіх гарадскія ўлады быццам дазваляюць часовы вываз танка для правядзення здымак (іх змест вартаўнік дасканала не правяраў), хлопцы пагрузілі танк і адвезлі яго ў вёску Ярмолавічы Бялініцкага раёна. У вёсцы танк выгрузілі ў адным з двароў, з гаспадаром

якога была заключана дамова на часовае захоўванне тэхнікі. Адсутнасць танка была заўважана праз тры дні. Як паведаміў старшыня Магілёўскага гарвыканкама Міхаіл Красноў, у свой час да яго пісьмова сапраўды звяртаўся адзін з дырэктараў фільма кінастудыі, аднак дазволу на вываз танка старшыня гарвыканкама не даў. Зараз міліцыя высвятляе асобы тых, хто звяртаўся ў гарвыканкам і вывез тэхніку.

Танк "Т-3" дасталі з ракі Друць у канцы 80-х гадоў. Мадыфікацыя данай мадэлі ў гады вайны была выпушчана ў Германіі ў абмежаванай колькасці. Пасля падняцця з вады, дзе машына знаходзілася больш за 50 гадоў, і невялікай ачысткі рухавік танка быў запушчаны. Зараз рухавік, зняты з танка, эксплуатаецца ў адной з вайсковых часцей. Сяргей ВЕРАС.

КАЛЯНДАР: ЛІПЕНЬ-2001

Споўнілася 60 год «Вожыку», беларускаму сатырычна-гумарыстычнаму ілюстраванаму часопісу.

У гады Вялікай Айчыннай вайны выдаваўся як агітплакат пад назвай «Раздавім фашысцкую гадзіну». З жніўня 1945 года часопіс выдаецца ў Мінску пад назвай «Вожык». З 1957 года выдае «Бібліятэку «Вожыка»».

60 год з дня нараджэння Мікалая Румака (1941, Пінскі раён — 1995), вучонага ў галіне тэхналогіі мікраэлектронікі, члена-карэспандэнта НАН Беларусі, лаўрэата Дзяржаўнай прэміі Беларусі (1984 года).

80 год таму назад быў заснаваны Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт (Мінск, 1921). Першы рэктар — У. Пічэта.

У стварэнні ўніверсітэта ўдзельнічалі акадэмік Я. Карскі, прафесары В. Волгін, Л. Мінора, Д. Пранішнікаў, Ф. Турук, А. Фартунатаў, К. Ціміразеў і іншыя. Сярод першых выкладчыкаў — беларускія вучоныя Я. Барысэвіч, Ц. Годнеў, М. Доўнар-Запольскі, У. Перцаў, А. Смоліч, М. Шчакацін, М. Янчук і іншыя. У 1930—1931 гадах на базе асобных факультэтаў БДУ арганізаваны мінскія медыцынскі, педагагічны і юрыдычны інстытуты, Беларускі інстытут народнай гаспадаркі і шэраг іншых ВНУ. У 1928—1931 гадах пабудаваны ўніверсітэцкі гарадок — галоўны корпус і асобныя факультэты. У гады Вялікай Айчыннай вайны матэрыяльна-тэхнічная база ўніверсітэта была знішчана. У 1943 годзе ўніверсітэт аднавіў свае заняткі пад Масквой на станцыі Сходня, з 12.3.1944 года — у Мінску. Ва ўніверсітэце адкрыты факультэты: біялагічны, геаграфічны, гістарычны, журналістыкі, механіка-матэматычны, прыкладной матэматыкі і інфарматыкі, радыёфізікі і электронікі, фізічны, філалагічны, філасофска-эканамічны, хімічны, юрыдычны, міжнародных адносін, даўняўсловазнаўства і пэдагагічнай падрыхтоўкі, падрыхтоўчы для замежных грамадзян, павышэння кваліфікацыі выкладчыкаў ВНУ, павышэння кваліфікацыі па спецыяльнай матэматыцы і ЭВМ, спецыяльны факультэт бізнесу і інфармацыйных

тэхналогій. Навучанне дзённае і завочнае. З 1927 года пры ўніверсітэце працуе аспірантура, з 1988-га — дактарантура. Універсітэт мае 3 навукова-даследчыя інстытуты, друкарню, выдавецтва, інфармацыйна-вылічальны і навукова-інжынерныя цэнтры, бібліятэку, 3 музеі, навукова-даследчую гаспадарку «Шчымысліца», біялагічную станцыю «Нарач», навукова-вытворчую базу «Заходняя Бярэзіна». Выдае шматтыражную газету «Беларускі ўніверсітэт» (з 1923 года) і навуковы часопіс «Веснік БДУ» (з 1969 года, у 4-х серыях).

6 ліпеня споўнілася 150 год з дня нараджэння беларускага пэста-дэмакрата Янкі ЛУЧЫНЫ (Неслухоўскі Іван Люцыянавіч; 1851, Мінск — 16.7.1897).

Вучыўся ў Пецярбургскім ўніверсітэце на матэматычным факультэце (1870—71), у 1877-м скончыў Пецярбургскі тэхналагічны інстытут. У 1877—1879 гадах працаваў у Тыфлісе ў чыгуначных майстэрнях, потым — у тэхнічным бюро Лібава-Роменскай чыгункі ў Мінску. Пісаў на беларускай, рускай, польскай мовах. Упершыню выступіў у друку ў 1886 годзе (верш «Не дзеля славы ці разліку»). На рускай мове. Друкаваўся ў газеце «Мінскі лісток», «Паўночна-Заходнім календары на 1893 год» пад рэдакцыяй А. Слуцкага, польскіх часопісах і штогодніках. Шмат арыгінальных і перакладных твораў засталася ў рукапісах. Тэматычна яго паэзія звязана з жыццём беларускай вёскі; галоўны яе герой — сялянскі найбольш варты прадстаўнік радзімы і носьбіт сапраўднай маральнасці. Янка Лучына збіраў беларускі фальклор, быў карэспандэнтам П. Шэйна. Перакладаў з польскай мовы на беларускую (У. Сыракомля) і рускую (У. Сыракомля, А. Аснык), з рускай на польскую (І. Крылоў, М. Някрасаў, В. Чуміна-Міхайлава і іншыя), з нямецкай (Г. Гейне), старажытнагрэчаскай (Гамер). Частку польскіх твораў Лучыны на беларускую мову пераклапі М. Клімковіч, М. Машара, П. Пестрак, К. Цітоў.

—Заканчэнне на 6-й стар.—

ПУНКТ ГЛЕДЖАННЯ

ЧАКАЕМ ПЕРАМЕН...

5—6 ліпеня ў Мінску адбыўся трэці з'езд Міжнароднага грамадскага аб'яднання «Згуртаванні беларусаў свету «Бацькаўшчына». У перапынках з дэлегатамі з'езда гутарыў наш карэспандэнт.

Янка ЗАПРУДНІК (ЗША), сябра вялікай рады МГА «ЗБС «Бацькаўшчына»: «З'езд атрымаўся. Шкада толькі, пакуль улады дыстануюцца ад з'езда, хоць прысутнасць пэўных чыноўнікаў паказвае, што ігнараваць гэту з'яву нельга».

Сам факт з'езда прывядзе да нейкіх пазітыўны думак, праектаў. Я прыехаў сюды з прапановай, каб «Бацькаўшчына» стала цэнтрам пашырэння не толькі беларускіх, а і пэўнай інтэграцыі ў сусветную культуру. Напрыклад, распаўсюджванне кніжак на розных мовах можа мець станоўчы вынік для нацыі. Такую пастаўку кніжак у Беларусь магла б узяць на сябе дыяспара. У практыцы заходніх і амерыканскіх бібліятэк ёсць момант, што, калі прыходзіць новае выданне, старое адразу спісваецца. Тая кніжка можна задарма ўзяць. Але ж тут, у Беларусі, трэба вырашыць мажлівасці іх прыёму».

Лявон МУРАШКА, прэзідэнт Згуртавання беларускіх грамадскіх арганізацый у Літве: «Я прыязджаю ў Беларусь, як да роднай маці. Толькі часам настрой тут псуецца. Разуменне, не заўсёды маем сапалдае жыццё. Што ўдзельнічаў у працы з'езда — гэта прыемна. Не надта «ЗБС «Бацькаўшчына» апошнім часам надае ўвагі Згуртаванню беларусаў Літвы. З часу ад II з'езда мы амаль што нічога не чулі пра яго. Кіраўніцтва ЗБС занята больш асабістымі справамі. Разуменне, былі ў іх пэўныя праблемы, але справу пакідаць нельга. Як вынік, ад 16 суполкаў пяцідзясяціпяцітысячнай беларускай дыяспары ў Літве на з'ездзе мы маем усяго адзін мандат дэлегата! Толькі пасля маіх перамоў з аргкамітэтам прыйшло некалькі запрашэнняў у якасці гасцей. А слова з трыбуны мы так і не атрымалі. Як тут уплываць на рашэнні з'езда? Мае асабістыя спадзяванні тут не спраўдзіліся. Найлягчэйшая справа некага змяніць, а як змяніць стаўленне да справы? Тут больш жаляцца, а трэба было б падумаць, што мы можам зрабіць для Радзімы».

Васіль ЕЎДАКІМАЎ (Англія), старшыня беларускага аб'яднання ў Лондане:

«Знайсці нашу суполку вельмі проста: беларусы ў Англіі маюць сваю старонку ў ІНТЭРНЭЦЕ. Акрамя таго, мы выпускаем штомесячнік «Нашы навіны» і штоквартальнік «Беларуская хроніка». Некаторыя чулі пра нашу бібліятэку і культурны цэнтр. Маём цудоўныя звязкі з студэнцкай моладдзю, якая вывучае ў Англіі тэалогію. З яе дапамогай мы адкрылі надзельную беларускую школу. Хай навучэнцаў у ёй нямнога — толькі 7 чалавек, але гэта добры пачатак, бо раней такога не было ўвогуле. Зноў жа тыя студэнты дапамагаюць нам выпускаць газеты, яны працуюць у ІНТЭРНЭЦЕ, распаўсюджваюць беларускую музыку на дысках і касетах, адкрылі беларускую крамку. З імі прыемна размаўляць і праводзіць пэўныя імпрэзы».

Даўно ў нашай суполцы выспявала ідэя стварэння пры ёй парламенцкай групы. Мы лічым адной з нашых першасных задач распаўсюджванне інфармацыі пра Беларусь. Калі ж разаслапі мноства запрашэнняў і прапановаў да розных англійскіх палітыкаў, адкунуўся лорд фон Понсінбі, малады яшчэ чалавек,

сябра Палаты лордаў і сам спадчыны лорд. Потым далучыліся яшчэ некалькі брытанскіх палітыкаў, якіх цікавіць падзеі ў Беларусі. Справа пайшла. Група збіраецца раз на месяц, і мы даём ёй інфармацыю. Гэтыя парламентарыі прымаюць удзел у нашых мерапрыемствах. Зараз група плануе свой візіт у Беларусь. У выніку супрацоўніцтва наша суполка паднялася на новы якасны ўзровень. Пра нас ужо многа дзе ведаюць і запрашаюць да сябе на мерапрыемствы».

Я нарадзіўся ў Мінску. Зараз наведваю Навагрудак, дзе жыве мая радня. У Беларусі бываю часта па справах бізнесу. Многа вандрую па розных краінах і м'явалі параўноўваю. Наведваю Маскву, быццам на другой планеце пабываў — такія перамены. А тут... Нібыта на машыне часу вярнуўся ў савецкія гады».

На з'ездзе нічога новага не пачуў, усё тое ж самае: плачуча людзі ў камізэльку, дзеляцца набалелым, а канструктыўнага элемента няма. Лепш бы падзяліліся вопытам, як вырашаюць свае праблемы, як падзяць з уладамі, як змагаюцца з аб'якаваццю сваіх сяброў...»

Францішак КАЎРЫГА, кіраўнік Федэральнай нацыянальна-культурнай аўтаноміі беларусаў Расіі, сябра вялікай рады МГА «ЗБС «Бацькаўшчына»: «Я ехаў у Белоруссію са шчырымі чужымі і жэлінамі, таму што нашай задачай заўсёды было зрабіць некалькі маленькіх шагаў у добрых дэлах і начинаннях. Я не пачуваў ніякай жэліны ў б'іць клін між рускім і беларускім народамі. Это не удавалася нікому, і не удасться там выступаюшым, хто прыводзіць такую ідэю сегоднё. Мы дэлаем і будзем падтрымліваць і рукаводзіць, хто хоча добра для нашых народаў. Важна ведаць не то, хто сёння ў рукаводстве. Важна, што дэлаецца в цэлом для пользы і перспектывы».

Історыю надо ведаць, об історію надо гаворыць. Не зная історію, нельга строіць будучее. Сёння важна прэдапачыць, што надо дэлаць, чтобы уллучыць сітуацыю. А прасто гаворыць, што і почему было плохо, это потеря времени. Это не наше занятие».

Если гаворыць не о ходе съезда, а о документах, которые подготовлены для принятия, нужно гаворыць о программе, о главном документе. А программа съезда содержит очень много неточностей. Есть правительственная программа, есть программы общественных организаций, их надо согласовать, чтобы они стыковались, найти ту золотую середину, которая позволит её реализовать. Не стоит гаворыць, что прэжняя программа не реализована потому, что правительство её не поддержало. Если не работат, ни одна программа не будет выполняться».

Альберт МІТЭР (Расія),

Ад РЭДАКЦЫІ. Як наведамілі нам, у Дзяржаўным камітэце па справах рэлігій і нацыянальнасцей Беларусі вядзецца распрацоўка праекта «Закона Рэспублікі Беларусь аб суайчыніках за мяжой». Прыняцце гэтага закона дасць падставу для задавальнення пэўных патрэб беларускай дыяспары з боку дзяржавы».

Распрацоўшчыкі закона звяртаюцца да беларускіх суполкаў за мяжой з прапановай садзейнічаць падрыхтоўцы законапраекта і на гэтай стадыі даслаць арыгіналы і пераклады дзяржаўных актаў краін пражывання, якія тычацца азначаных праблемы».

сябра вялікай рады МГА «ЗБС «Бацькаўшчына»: «Я на радзіме бываю нячаста. Як мажлівасць наведваю Беларусь, скарыстоўваю запрашэнні «Бацькаўшчыны». Я быў дэлегатом I, II і зараз — III з'ездаў беларусаў свету. Прыкладна таго і чакаў, што на з'ездзе будзе больш жалбы. Гэта ўвогуле характэрна для беларусаў. Такую традыцыю плачу ўвагі нашы класікі: «Чым ты была, Беларусь мая родная!»

Я ж хачу сказаць, што пара ўжо нашай інтэлігенцыі, эліце, узяцца за выхаванне новага тыпу беларуса — не памярковага і рахманага, якім карыстаюцца ўсе, хто больш нахабны. Трэба, каб у беларуса захаваліся яго лепшыя рысы, але ён не царпеў бы здэку і быў больш заціям у мэце. Нашы ж продкі былі такімі — варты паглядзець на гістарычны герб «Пагоня!»

На гэты час маю яшчэ дадатковыя прычыны прыезду на Радзіму. У гэтым годзе спаўняецца 500 год роду Мітраў. Мае карані яшчэ тут. Хоцца сустрэцца з раднёю і сябрамі».

Алег ТРУСАЎ (Беларусь), старшыня рады Таварыства беларускай мовы, сябра вялікай рады МГА «ЗБС «Бацькаўшчына»: «Мы ўсе хочам перамен. Ад з'езда чакаем кансалідацыі беларусаў і ўсіх грамадзян свету, якім бацькаўшчына».

Радзім ГАРЭЦКІ (Беларусь), былы прэзідэнт МГА «ЗБС «Бацькаўшчына»: «З'езд праходзіць згодна з праграмай. Мне падабаецца, што ўсё адбылося без істэрый, паважна, нягледзячы на тое, што дэлегаты маюць розныя, нават супрацьлеглыя погляды на нашу становішча зараз і на будучыню. Выступіла больш за 70 чалавек, што сведчыць пра іх зацікаўленасць. Крытыку ўспрымаем. Але ж не магу пагадзіцца, што «Бацькаўшчына» нічога не рабіла з часоў мінулага з'езда. Было ж некалькі канферэнцый па пытаннях адукацыі і культуры, выдадзена некалькі кніжак. Нельга сказаць, што мы задаволены сваёй працай. Умовы цяжкія, асабліва з фінансамі. Таму мы не змаглі зрабіць больш, на што былі здатныя. Мы не адмаўляліся ад супрацоўніцтва з дзяржаўнымі структурамі. Гэта яны адмаўляліся ад нас. Не падабаецца ім наш напрамак на захаванне беларускай дзяржаўнасці і адраджэнне беларускай культуры. У нашай праграме запісана мноства прапановаў, якія без удзелу дзяржавы вырашыць немагчыма. Напрыклад, адкрыццё цэнтраў беларускай культуры, школ у іншых краінах патрабуе ў адказ пэўных дзяржаўных гарантыяў. Вітавае забеспячэнне, атрыманне грамадзянскага знаходзіцца ў кампетэнцыі дзяржавы. Мы акцэнтуюем праблемы нашай дыяспары — вось у чым мэта нашай праграмы».

Гутарыў Віктар МАЦЮШЭНКА.

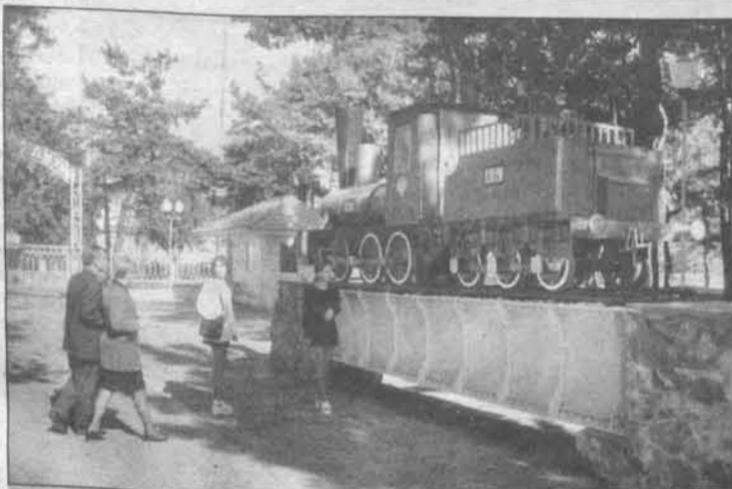
СПАДЧЫНА

МУЗЕЙ НА ДАРОЗЕ

Адзіны беларускі чыгуначны музей адкрыты ў Баранавічах. Тут прадстаўлены паравозы і цяплавозы, вагоны, платформы і прычэпы, тэхніка спецыяльнага прызначэння, што выпускаліся ў даваенны, а таксама і ў больш позні час. У адным з вагонаў устаноўлены дзеючы макет чыгуначнага вузла Баранавічы. А сустракае наведвальнікаў музея зменшаная ўдвая копія паравоза, які прыехаў у Брэст з Мінска яшчэ ў 1871 годзе. Яго абрысы цяпер адлюстраваны на гербе горада Баранавічы.

НА ЗДЫМКАХ: член савета ветэранаў аддзялення дарогі Мікалай МАНКЕВІЧ — актыўны ўдзельнік стварэння музея; з гэтага паравоза пачалася гісторыя чыгункі ў Баранавічах.

Фота Рамана КАБЯКА, БелТА.

ВАНДРОўКА

Лагойшчыну часам называюць беларускай Швейцарыяй. Спраўды, гэта край узгоркаў! Другой адметнай рысай Лагойшчыны з'яўляюцца яе крыніцы. Такой вялікай колькасці іх няма больш ні ў адным раёне Беларусі. Безліч крыніц выцякае з-пад лагойскага гарадзішча і з-пад гары, на якой стаіць Мікалаеўская царква.

У краязнаўчай літаратуры і сярод архіўных звестак XIX—XX стагоддзяў сустракаюцца весткі пра легендарныя крыніцы каля вёсак Дабрынева, Корань, Горна, Крамянец... К. Тышкевіч, адзін з уладальнікаў Лагойскага графства ў сярэдзіне XIX стагоддзя, у сваёй кнізе згадаў паданне пра гару і крыніцу ў Дабрыневе. Гару называлі Святой, і на ёй ў сярэдзіне XIX стагоддзя ўжо месціліся могілкі. З-пад гары выцякала крыніца, якая ператваралася ў ручаіну. Праз гэты ручай тады быў перакінуты масток. Людзі казалі, нібыта раней каля мастка часам бачылі сабакку і салдата, яны ляжалі побач з возам грошай. Усім, хто праходзіў праз масток над крынічкай, салдат прапаўваў аддаць тры душы, а ўзамен абяцаў воз грошай. Але ні ў кога не было трох душ. Таму салдат з часам стаў з'яўляцца радзей, а потым і ўвогуле знік.

добныя звесткі, шукаць у сённяшнім дні сляды мінуўшчыны. Гэта суполка зарэгістравана як грамадскае аб'яднанне і мае назву этнагістарычнага цэнтру "Явар", яе галоўная мэта — адраджэнне беларускіх этнаграфічных і гістарычных традыцый. Адзін з напрамкаў гэтай дзейнасці — выяўленне і даследаванне такіх архаічных помнікаў нашай мінуўшчыны, як Святыя крынічкі, прыдарожныя крыжы, Святыя дрэвы, гаі, камяні, узгоркі, пахавальныя курганы... Сябры этнагістарыч-

нага цэнтру "Явар" па архіўных і кніжных даных папярэдне дакладна распрацоўваюць маршруты па вясковых святынях, а потым за свой кошт наймаюць мікрааўтобус і рушаць у вандроўку. Шукаюць гэтыя старажытныя помнікі, знаходзяць іх — вядомыя і ўжо забытыя, на месцах апытваюць людзей. Пра ўсе падобныя святыні існуюць прыгожыя паданні, якія, бывае, яшчэ нікім не запісаны — жывыя, яны яшчэ больш інтрыгуюць уяўленне. Праз іх паглыбляешся ў багаты і духоўна насычаны свет нашых продкаў, пачынаеш разумець іх архаічнае, але далёка не спрощанае светаўспрыманне. Найбольш уражваюць Святыя крыніцы...

У вёсцы Вуглы на Лагойшчыне нам расказалі пра Святую крыніцу на ўзгорку ў рабінніку, што пасярод раллі. Гэта адбывалася 22 красавіка. Правадніца ў нас не было, і мы шукалі яе самі. Спыніліся на перакрывававані вясковых дарог і сталі выглядаць узвышша. Спраўды, сярод леташняга кукурузнага поля месціўся невялічкі гаек, а далей за ім шмат пералескаў. Нішто не нагадвала пра крынічку. Але дрэвы яшчэ не ўкрыліся лісцем, дзьмуў моцны вецер, і мы ўбачылі сярод дрэў нешта белае. Пайшлі праз поле. У цэнтры гаёвай выспачкі на крыжы развяваўся ручнік. Поруч, з-пад узгорка, выбівалася крынічка з чысцюткай вадою і ператваралася ў невялічку ручаіну даўжынёй 5—7 метраў і затым без следу знікала... Каля крынічкі стаялі два металічныя крыжы — адзін маленькі, цёмны, а другі ў рост чалавека, па-

фарбаваны на блакітны колер. Вось на гэтым крыжы і быў завязаны ручнік з імітацыяй вышыўкі. За ручнік заткнута шмат папярковых грошай, а на версе фігурнага заканчэння крыжа ляжаў кавалачак белага хлеба. Перад крыжам над крынічкай зроблены зруб з накрывкай, да якой прымацаваны дужкі для замка, але самога замка няма. У навакольных вёсках казалі, што да крыніцы людзі ходзяць па святах, асабліва на Вялікдзень, прыязджае нават бацюшка.

На дзве іншыя Святыя крыніцы мы патрапілі 6 мая, якраз на Юр'я. Крыніца паміж вёскамі Горна і Ізбішча знаходзіцца ў лесе, на паляны. Крыніца абкапана і ў плане нагадвае храм, яе акаляюць насцілы з дошак, каб зручна было чэрпаць ваду. Побач два вялікія блакітныя металічныя крыжы. Адзін меншы, другі значна вышэйшы. На абодвух прымацаваны абразы — Маці Боская з дзіцем. Каля большага крыжа шмат грошай, і яны пакрыты шыльным слоікам. Побач з крыніцай растуць тры бярозкі, на іх павешаны фартушкі з вышытымі крыжыкамі. Увесь комплекс уяўляе сабой храм пад адкрытым небам. На гэтым месцы, па вестках тутэйшых людзей, спрадвечу на другі дзень Сёмухі ладзіліся фэсты і кірмашы. Збіраюцца тут і цяпер, але старыя людзі — моладзі не так ужо і шмат. У лесе побач з крыніцай укапаны каля дзесятка стапоў і лавак, тут і цяпер праводзяцца народныя гулянні. Гэта сведчыць пра тое, што крынічка вельмі старая, што мясцовыя людзі шануюць яе дзеля святасці, а памяць пра яе цудоўна перадалася да нашых дзён, збірае на святы шмат людзей, да гэтага далучылася нават царква.

У вёсцы Горна мы пачулі ад старых бабулек паданне пра крыніцу. Яны казалі так: "Неяка ішла Свента Панна, пакінула слядок, і з яго забіла фантанам вада. Потым ішоў сляпца старац, ступіў у слядок і зрабіўся відушчым. З таго часу і ходзяць людзі да крыніцы лячыць вочы". Яшчэ адна крыніца каля вёскі Ніўкі, амаль побач з Лагойскам. Яна таксама знаходзіцца глыбока ў лесе. Акрамя крыніцы, тут ёсць яшчэ і Святая сасна. Нібыта раней побач з ёю расла другая, вельмі старая сасна. Але адзін чалавек знішчыў яе і за такое святатацтва праз год памёр (падобны сюжэт распаўсюджаны па ўсёй Беларусі), і тады людзі сталі пакланяцца суседняй сасне — сённяшняй. Высока на яе павесілі абраз у футарале. Каля сасны і сёння ляжыць шмат ахвярных грошай, рознымі купюрамі, у тым ліку мы бачылі і купюру ў тысячу беларускіх рублёў. Пад сасной невялічкая абкапаная крынічка. Вакол яе пяць крыжоў. Адзін з іх ужо вельмі стары, прагнуў і заваліўся ўбок крынічкі. На брусе гэтага крыжа навазаны стужкі, кавалачкі тканін, майка, шкарпэткі, ручнікі... Да гэтага святага месца ходзяць на Юр'я або на наступны дзень.

Мы распавялі толькі пра некаторыя унікальныя мясціны, а колькі іх яшчэ? Вясковыя святыні — гэта частка старажытнай духоўнай культуры, якая вывучаецца ва ўсім свеце, па іх праводзяцца канферэнцыі, пра іх друкуюцца кніжкі, здымаюцца фільмы. І як мала ў свеце яшчэ ведаюць пра беларускую старажытную духоўную культуру, жывыя адгалоскі і фрагменты якой яшчэ і сёння можна ўбачыць у вясковых святынях.

Людміла ДУЧЫЦ, Ірына КЛІМКОВІЧ.

КУПАЛАВЫ МЯСЦІНЫ

«ДАР ГЭТЫ Д»

Літаратурная карта Беларусі папоўнілася яшчэ адной мясцінай, звязанай з жыццём і творчасцю Янкі Купалы. 30 мая гэтага года ў Яхімоўшчыне Маладзечанскага раёна Мінскай вобласці адчыніў дзверы новы філіял Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы.

У гэтай вёсцы захавалася адзінае, не раскіданае часам і падзеямі Купалава гняздо — дом, у якім жыві малады паэт на пачатку XX стагоддзя. 95 гадоў таму сюды, на бровар, які захаваўся да сённяшняга дня, уладкаваўся на працу Іван Луцэвіч. Для гісторыі беларускай літаратуры мясціна адметная яшчэ і тым, што тут, на думку даследчыкаў, паэт рыхтаваў да друку свой першы зборнік "Жалейка". Пагартушы яго, прачытаем радкі з верша, напісаныя 22 кастрычніка 1906 года па прыездзе на яхімоўшчынкскую зямлю:

Пакіньма напушта на лёс свой наракаць, Скрозь слёзы скаргі сеяць на зямлі, — Нам трэба жыць і долю папраўляць, Каб нас патомкі з часам не клялі...
Навукай, воляй зможам стога бяды, Засеем долю на роднай зямлі.
І заживём ішчасліва мы тады, Як прадзеды век нашы не жылі.

Верш аптымістычны, жыццесцвярдзальны, хаця сын арандатара Луцэвіча Янка меў лёс цяжкі, драматычны. Як і бацька, ён вымушаны пераязджаць з месца на месца ў пошуках працы: уладкоўвацца на бровары (Сёмкава, Яхімоўшчына, Дольны Сноў). І адначасова піша вершы. Яхімоўшчынская зямля, яе асяроддзе, мясцовыя паданні, гісторыя навакольных мясцін натхнялі паэта, узбагачалі яго самабытным беларускім словам.

Услед за аптымістычнымі радкамі ў 1907 годзе ўзніка-

юць іншыя, напрыклад, верш-маленне "Не дайце згинуць..."

Не дайце згинуць песняру ў нязнанні, ў беднасці, ў глушы, Стварыце радасці зару, Зганіце сум з яго душы, — Не дайце згинуць песняру, Ён так цярыць за крыўды ўсе, Ён неці выйшаў у пару, Вам толькі слушаць, што пля, Не дайце згинуць песняру, Аб вашай долі ў свету далі Скіруе струн сваіх ігру, Вы ж толькі за ўсе песні, жаль Не дайце згинуць песняру.

У Яхімоўшчыне Купалам напісана шмат вершаў, сярод якіх "Ворагам Беларускай", "Усе разам", "З песень нядоўлі", "Дайце мне волю", "Не тужы", "Што ты спішы?", "А хто там ідзе?" і іншыя. Усе яны, як і пазма "Нікому", поўняцца тэмамі, вобразамі і думкамі тых часоў.

Захаваўся нямапа гістарычных звестак і ўспамінаў старажылаў пра тагачаснае жыццё Янкі Купалы, дзякуючы вядомым краязнаўцам Г. Казановскаму, У. Содолю, Л. Пракопчыку. Вось адзін з такіх успамінаў. Старэйшы рабочы Алесь Тынкевіч, які працаваў на бровары з 1904 года, расказаў, што кожную восень на бровар набіралі рабочых, якія працавалі з васьмі гадзін раніцы да захаду сонца. За суткі на бровары выганялі звыш 100 ведроў спірту, за год — 57 тысяч. "Рабочыя знемагалі ў духаце, сцены пакрываліся цвіллю, а ў люты мароз наскрозь прамярзалі: на іх звісалі ледзяныя крышталікі. Мехацыя стаяла на тым узроўні, да яко-

КРЫНІЦЫ ЛАГОЙШЧЫНЫ

Лагойскія крыніцы згадвае ў сваёй кніжцы і вядомы публіцыст, этнограф сярэдзіны XIX стагоддзя П. Шпінеўскі.

Невялічкая крынічка, якая ўзятая ў бочку, і цяпер існуе побач з культурным каменем каля вёскі Крамянец. Камень, дарэчы, у народзе завуць — Святы Камень, або Даждзьбогаў камень.

Апытальныя лісты 1924 года па Барысаўскаму павету, у склад якога ўваходзіла тады і Лагойшчына, згадваюць святую крыніцу каля вёскі Горна. Лічылася, што ваду бяруць для лячэння вочных хвароб.

Калі чытаеш пра нешта такое ў старадаўніх кніжках, то здаецца, усё гэта ад нас вельмі далёка і да сённяшняга дня не мае аніякага дачынення. Але працытанае інтрыгуе, а раптам... І вось група цікаўных людзей вырашыла стварыць сваю суполку, пачала даследаваць па-

га пад... ся... працаўні... ноў... рукі... ска... ...Зав... н за... А. Т... заб... сярэдзіне... памінае... аму... мі п... сам... Купала... паэт зап... кул... добры, ш... сп... лавек... цікава... ей... паслуха... іх с... дз... успа... ма... што... на Луцэ... тлів... мпа... вершы: ш... што... не цура... алоўкі, к... жы... Вось у... Блізняко... сціплым... кам... шт... па хто... пал... вершы. Н... чуж... то выдва... мы давед... пазн... стаў вядо... наву... маўляў К... мо... на белар... любіў слу... парускія... тага... на... вар напе... яг... му, вінаку... дву... ноўскі, як... каў, адны... цэвіч... паэт выко... неі... нарабач... на... ючы сваю... піса... аўтабіягр... там тако... не меў".
Паэт п... абь... мясціну... яі... метнай... карце... можна... моўшчы... мясціна... з Х... сваю гіст... атр... дзя, а н... першых... і б... мовічаў... эра... ўладальн... пр... тых шля... вы... Свой кан... дзіба наб... што... лістроўск... даль... 1877 год... які а... яго... сястрой... сандрай... а д... дзіба пер... бан... Аляксандр... жонкі Іза... да... Яхімоўш... у... Менав... жаў бр... то... там прац... сткі... А вось... знайшлі п... там... моўшчыну... Віленскай... стагоддзя... ецца на... ім... банскога... тин 833... 57 вёрст... цыя... чен... ста".

Любанскія былі не толькі замаскіраванымі гаспадарамі, але і адукаванымі людзьмі: у іх доме былі карціны, скульптуры, прыгожая мэбля, бібліятэка, вялікая зала для балаяў, зімовы сад з экзатычнымі раслінамі і хатняя царква.

Сярод збудаванняў, што захаваліся да нашага часу, — дзве унікальныя гаспадарчыя пабудовы — свіраны з таўшчэзнымі бярвенняў і з падмуркамі з велізарных валуноў.

Уявім сабе, як ішоў з Палачан на працу ў Яхімоўшчыну

*Нядаўна са мной першу
спрэчку вяла,
А вызнай, што ўжо
табой шмат пражылося,
Шмат мела пацех
і шмат слёз праліла.*

*Калі да мяне далятае
ўздыханне,
Якое тваёю душою
трасе. —
І ў ясныя вочы гляджу
твае, пані,
То бачу, што іншая ты,
як усе...*

ваў, выданні суполкі "Загляне сонца і ў наша аконца" ў Пецярбургу, арыгінал зборніка "Жалейка" і іншых дарэвалюцыйных выданняў Купалы.

Галоўны акцэнт экспазіцыі, яе духоўны цэнтр — мемарыяльны пакой, у якім жыў Купала (пакой, дарэчы, захаваны такім, як і пры знаходжанні ў ім Купалы ў 1906 годзе). У ім — вялікая шафа, ложка, унікальнае плечэнае крэсла, стол, камода, этажэрка з кнігамі, посуд, пасцілка, абрус і розныя іншыя бытавыя дробязі канца XX і пачатку XXI стагоддзяў: самавар, чыгунны прас. На сталыя рукапісы вершаў, напісаных на яхімоўшчынскай зямлі: "А хто там ідзе?", "З песень нядолі". Яны нарадзіліся ў гэтым доме, у гэтым пакоі...

У планах музея Янкі Купалы — стварэнне другой чаргі экспазіцыі філіяла ў другой палове дома. Тут павінны быць бібліятэка, выставачная зала, музей гісторыі мясціні і тутэйшага калгаса "Яхімоўшчына", старшыня якога Геннадзь Бажко — энтузіяст і пачынальнік стварэння гэтага філіяла.

А з набліжэннем юбілею вялікага песняра, 120-годдзя з дня яго нараджэння (у ліпені 2002 года), гэта мара, спадзяемся, спраўдзіцца. Таму што тут кожнае высокае дрэва, кожны камень альбо старая забудова размаўляюць паміж сабой і з навакольным светам на мове сімвалаў. Таму што гэта бачыў Янка Купала, дакранаўся да гэтага душой і сэрцам. Каб разам з пазтам кожны, хто наведвае мясціну, мог словамі Купалавага верша сказаць: "Я тут бачу свой край".

Фаіна ВАДАНОВА,
вядучы навуковы супрацоўнік
Дзяржаўнага літаратурнага
музея Янкі Купалы.

НА ЗДЫМКАХ: выступленне дзіцячых мастацкіх калектываў на адкрыцці філіяла музея; мемарыяльны пакой; ганаровыя госці на адкрыцці філіяла "Яхімоўшчына": С. Валодзька, М. Аўрамчык, М. Казінін, В. Іпатава, Я. Фядзюшын, Г. Божка.

Фота Сяргея ЛУК'ЯНАВА.

ШАНОЎНАЕ СПАДАРСТВА!

Міжнародны фонд Янкі Купалы і калектыв супрацоўнікаў Літаратурнага музея Янкі Купалы рыхтуюцца да 120-годдзя з дня нараджэння паэта (7.07.2002 г.) і да 60-годдзя з дня яго смерці (28.06.2002 г.). Аб гэтых датах неабходна думаць ужо сёння і рыхтавацца загалі, каб годна ўшанаваць памяць і адзначыць юбілей нацыянальнага песняра, які "Беларусь, як песню ўзвысіў".

Да юбілею плануецца ўшанаваць мясціны на Міншчыне, якія звязаны з імем народнага паэта Беларусі і былі творчай калыскай песняра, а таксама настала неабходнасць распавесці аб гэтым шырокай грамадскасці праз выданне альбома "Купала ў вечнай дарозе".

Дзеля гэтага просім аказаць пасільную фінансавую дапамогу ці дапамогу канкрэтнымі справамі па ўшанаванні памяці вялікага песняра.

А тым дбайцам, што прычыняцца душой, думкамі ды сваёй шчодрасцю да вечнае існасці, шчыра падзяка заўчасна выказваецца ад суайчыннікаў народнага паэта Янкі Купалы.

Кантактныя тэлефоны:
227-79-43;
227-73-54;
факс (375-17) 227-79-43
Разліковы рахунак Міжнароднага фонду Янкі Купалы:
3015000007971 філіял № 510
АСБ "Беларусбанк", код 603.
Разліковы рахунак Літаратурнага музея Янкі Купалы:
3622000000055 філіял 510
АСБ "Беларусбанк", код 603.

Алена БУРБОУСКАЯ,
вучоны сакратар
Літаратурнага музея Янкі Купалы.

ЮЛЯЙ ПАСЛАНЫ»

Іван Луцэвіч і перад яго вачыма паўстаў бровар, пабудаваны ў 1890 годзе, што захавана амаль у тым выглядзе да гэтага часу. Бачыў ён вадаёмы з белымі лебедзямі, прыгожы парк. Вядома ж, малады паэт, працуючы тут амаль паўгода, цікавіўся і гісторыяй Яхімоўшчыны, і гісторыяй навакольных мясцін. Гартуючы старонкі газеты "Наша Ніва" за ўсе гады яе існавання, увесь час сустракаеш карэспандэнцыі з Палачан, Лебедзева, Яхімоўшчыны. У іх — панарама жыцця вёсак, мястэчак, іх клопаты і турботы.

Сярод простых працоўных людзей жыў і ствараў свае

На адкрыцці філіяла прыехала шмат знакамітых гасцей з Мінска: прадстаўнікі Міністэрства культуры, пісьменнікі на чале са старшынёй Саюза пісьменнікаў Вольгай Іпатавай, супрацоўнікі мінскіх музеяў, у тым ліку і літаратурна-мемарыяльнага музея Якуба Коласа, прыхільнікі творчасці беларускага песняра, жыхары Яхімоўшчыны і навакольных вёсак. Усе яны выказвалі словы ўдзячнасці Янку Купалу за ўзбагачэнне беларускага слова, за тое, што падняў беларускую паззію на новую вышыню.

У экспазіцыі філіяла — рукапісы твораў паэта 1906—

паэмы і вершы малады паэт Янка Купала. На пытанне, пры якіх акалічнасцях ствараліся вершы, паэт зазначаў: "... і вось на працы ў полі, або ў дарозе, або на начлезе прыйдзе думка — і я пішу. На бровары тое ж самае — ухітраюся адлучыцца або нават у час самой працы, калі павінен толькі назіраць, таксама пішу. Часам уначы, упоцёмку запісваю, а днём перапісваю..." Па ўспамінах паэта, верш "Чаго вам хочацца, панове" напісаны пры перагонна-кантрольным апарце на бровары.

Янка Купала прыехаў у Яхімоўшчыну ў 24 гады, а пайшоў адсюль напрыканцы свайго 25-годдзя. Зусім малады чалавек, але якая сталасць, сур'ёзнасць вершаў! Уражвае разнастайнасць тэм яго першага зборніка: цудоўная пейзажная лірыка, вершы пра цяжкую сялянскую працу і пра становішча замужняй жанчыны, пра прыгажосць дзяўчат і пра каханне. 8 снежня быў напісаны верш "Да Н" — прыклад любоўнай лірыкі. Ці калі-небудзь даедаем, хто быў адрасатам гэтага верша? Ці таямнічая Н назаўсёды застанецца толькі ў радках Купалавага твора:

*Нядаўна з табой мне
спаткацца прыйшлося,*

ЗАХАВАЙ ТРАДЫЦЫЮ

БЕЛАРУСКАЕ ВЯСЕЛЛЕ

І. ЗАРУЧЫНЫ

*Заручылі Марусеньку
Ды за Ванечку.
Павязець Марусечку
Ды к сваёй мамулечкі.
— Паглядзі, мамулечка,
Ці красіва будзець
Марусечка?
— Ёсць і ручкі, і ножкі,
Ёсць каму памыць міскі.*

Адзначаючы вялікую ролю песні ў беларускім вясельлі, яе называюць "своеасаблівай операй". Спраўды, гэта выпрацаваны стагоддзямі рытуал, у якім кожны ўдзельнік выконвае пэўную ролю, не ўмоўную, як у тэатры, а спраўдную.

Беларускае вясельле, як і шлюбная абраднасць іншых усходнеславянскіх народаў, мела некалькі этапаў: агледзіны, сватанне, заручыны, "зборная субота", ад'езд маладога па нявесту, а пасля ў жаніха і нявесты застолле, расплатанне касы, "злучэнне" маладых і шмат іншых рытуалаў.

Заручыны — гэта час, калі прыходзілі радня маладога, сваты, дружкі ў хату маладой, каб прасіць згоды і дамовіцца аб вясельлі. Гэты рытуал праходзіў спакойна і паважна, без музыкі, але з вясёлымі жартамі і прыгаворкамі.

Пасля вітання і пажаданняў здароўя, прыбытку і дастатку бацька жаніха звяртаўся да гаспадыні і прасіў даць ім "вечны" падарунак ад чыстага сэрца. Маці ж нявесты адказвала, што не ведае, пра што ідзе размова, і бацька вымушаны быў тлумачыць: "Чы ты не ведаеш, чы ты не знаеш, што наш Пятрок, добры маладзец, задумаў чы воляй узяць, чы сілаю адняць у цябе "сахар-маліну — Машку-дзяўчыну?" Маці, хоць і ведала ўжо, з якой мэтай да іх прыехалі, але выказвала здзіўленне: "Іш ты, які зацейнік, пасы спраўляеш на чужое дабро, а таму дабру і цаны няма..." Бацька жаніха працягваў сваю ролю: "Не дасі дабрам на жыццё ўдваём — сілаю возьмем, а табе ў каршэнь накладзем!" Маці набівала цану свайму "тавару": "Якей ты прыткі ды сярчавы, малады ды кучаравы! Нягож не ведаеш, не знаеш — я яе ўскарміла, я яе ўспала,

дабрам надзяліла, ці ж дарам аддасі?" Потым, пагаварыўшы яшчэ, яны пагаджаліся. "Калі гэтак, калі так, дык вы, госці дарагія, заручальнічкі-купцы тыраватыя, прамыя, не гарбатыя, аддам галубку сваю ў хатку карпатую, хлебам-соллю багатую". Калі перамовы заручальнікаў заканчваліся, маці маладой запрашала ўсіх за стол. Маладая ж (нявеста) звычайна не прымала ўдзелу ў гэтым рытуале.

Не шмат песень заручальных, але яны ёсць:

*А ў нас сёння заручынікі —
Бог нам дай заручынікі —
Залаты персцен на ручанькі.
Залаты персцен мянцэ будзем,
Пятра з Валечкай злучаць будзем.*

Развітваючыся з раднёю нявесты, заручнікі пацскаюць па чарзе ўсім рукі, нібы замацоўваючы гэтым дамоўленасць. Сваты на развітанне на радасцях спявалі:

*А лятай салавейка на саду,
Скушненька, бедненька аднаму.
— А каб мне зязюлю —
Я ж бы з ёю ўмею шчыбятцаць.
На адной вішанькі сядзелі б,
Адну ягадку клявалі б.
Гуляў Петрычак ў цераму,
Скушненька, бедненька аднаму.
— А каб жа мне Валечка —
Я ж бы з ёю меў гаварыць...*

Увесь апісаны вышэй абрад называецца "заручыны". Яшчэ ён вядомы, як "сваты", "запойны", "запіўкі". Запойны і запіўкі сустракаюцца на Гомельшчыне, Брэстчыне, Гродзеншчыне, Меш на Міншчыне, Магілёўшчыне, Віцебшчыне. Сватаўства ж распаўсюджана па ўсёй Беларусі. Прычым на працягу ўсяго вясельля ад заручын і сватаўства да апошняга моманту вясельля сваты з'яўляюцца яго галоўнымі фігурамі.

Падрыхтаваў **Мікола КОТАЎ.**
(Працяг будзе).

КАЛЯНДАР: ЛІПЕНЬ 2001

(Пачатак на 3-й стар.)

20 ліпеня ў Лондане нарадзіўся Гай дэ ПІКАРДА (1931), англа-французскі даследчык беларускай культуры. Пікарда паходзіць са старадаўняга брэтонскага роду.

Скончыў Оксфардскі ўніверсітэт (1955), універсітэт у Сарбоне (1959). Вывучае творчасць беларускіх кампазітараў М. Равенскага, М. Куліковіча (М. Шчаглова), жыццё і дзейнасць Ф. Скарыны, распрацоўвае гісторыю перакладаў Бібліі на беларускую мову, праблематыку гісторыі Вялікага княства Літоўскага. Шмат увагі надае пошуку старажытных беларускіх царкоўных спеваў і іх выданню. У 1959 годзе адшукаў у Кіеве Супрасльскі і Жыровіцкі ірмалой — рукапісныя музычныя зборнікі XVI стагоддзя рэлігійнага зместу. Выдаў «Беларускі царкоўны спеўнік. Св. Літургія»

(кн. 1—2, 1979—1991), «Беларускі духоўны спеўнік» (Вільня, Лондан, 1989), склаў даведнік пра Беларускую бібліятэку імя Ф. Скарыны ў Лондане (1971), анталогію беларускіх шматгалосых песнапенняў «Залатая Беларусь» (1998). У 1961—1970 гадах выкладаў музыку і спеўны ў беларускай школе імя Кірылы Тураўскага ў Лондане. Член Міжнароднай асацыяцыі беларусістаў (Мінск), кіруючай рады Беларускай бібліятэкі і музея імя Ф. Скарыны, Англа-беларускага навуковага таварыства (Лондан).

26 ліпеня 1511 года горад Навагрудак, у той час рэзідэнцыя праваслаўнага мітрапаліта (з 1415 года) і цэнтр ваяводства, атрымаў грамадзянства на магдэбургскае права.

26 ліпеня спаўняецца 70 год Леаніду Калыхану (нарадзіўся ў в. Слабада Мазырскага раёна), вучонаму ў галіне ядзернай энергетыкі, члену-карэспандэнту НАН Беларусі.

Скончыў Маскоўскае вышэйшае тэхнічнае вучылішча імя Баўмана (1955). З 1966 года працуе ў Інстытуце праблем энергетыкі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі (у 1977—1985 гадах — намеснік дырэктара). Мае навуковыя працы па ядзернай і традыцыйнай энергетыцы. Упершыню даследаваў цеплааспаперанос у аднафазных патаках і пры фазавых ператварэннях складаных хімічна ўзаемадзеяньняў сістэм; распрацаваў канцэпцыю пасійнай сістэмы бяспекі АЭС з легкаводнымі корпуснымі рэактарамі, тэхналогіі і апараты для

глыбокай утылізацыі цяпла і ачысткі прамысловых газавых выкідаў.

27 ліпеня спаўняецца 90 год Юзэфе Мацкевіч (нарадзіўся ў в. Ухлё Чашніцкага раёна), мовазнаўцу, члену-карэспандэнту НАН Беларусі, доктару філалагічных навук, заслужанаму дзеячу навук Беларусі, лаўрэату Дзяржаўнай прэміі СССР (1971 года).

Скончыла Мінскі педагагічны інстытут (1938). У 1945—1991 гадах працавала ў Інстытуце мовазнаўства Акадэміі навук Беларусі. Даследуе дыялекты і гісторыю беларускай мовы, сучасную беларускую літаратурную мову, лексікаграфію, тапаніміку. Дзяржаўную прэмію СССР атрымала за ўдзел у комплексе

прац па беларускай лінгваграфіі.

30 ліпеня спаўняецца 60 год Ніне Круцілінай (нарадзілася ў г. п. Павелец Скапінскага раёна Рязанскай вобласці), вучонаму ў галіне анкалогіі і прамыявай тэрапіі, лаўрэату Дзяржаўнай прэміі Беларусі (1998 года).

У 1967 годзе яна скончыла Мінскі медыцынскі інстытут. З 1978-га працуе ў Інстытуце ўдасканалення ўрачоў (з 1992 года — загадчык кафедры). Навуковыя працы па прамыявай тэрапіі анкалагічных вярхоў, спосабах прафілактыкі і карэкцыі парушэнняў гемапаэза.

Падрыхтавала Ларыса КАРАЧУН.

НАТАТКІ Яўгена ЛЕЦКІ

(Пачатак на 1-й стар.)

Пра стварэнне беларускамоўнай групы ў садку № 314, што на вуліцы Максіма Багдановіча (гэта ў цэнтры Мінска) «Голас Радзімы» паведаміў (разам са здымкам) 1 лістапада мінулага года (№ 44). Пісала пра гэта і беластоцкая «Ніва». Праз нейкі час я прачытаў у адным з нумароў «Нашай Нівы» допіс, які найперш уразіў занатаванымі выказваннямі дзіцяцей гэтай групы — і належыць для такога ўзросту — найігна-шырымі, але і своеасабліва мудрымі ў сваёй сьвятой наіўнасці. Асабліва цікавай падалася далучанасць малечы да разумення сваёй нацыянальнай прыналежнасці ды веданнем імянаў і датаў нашай мінуўшчыны і сучаснасці.

Нумар таднёвіка паслаў свайму сябру, прэзідэнту Беларуска-Амерыканскага грамадска-культурнага цэнтру ў Саўт-Рыверы (ЗША) Юрку Навумчыку. Дзеля таго, каб прачытаў ды разам з рэдактарам часопіса «Беларуская думка» пэтам Міхасём Кавылём адабралі патрэбную ім інфармацыю.

Мая газетная перасылка на гэты раз мела досыць нечаканы працяг — сп. Навумчык скантактаваўся з доктарам Мацеєм Рэпкавым-Смаршчком, і неўзабаве ад іх на мой адрас прыйшоў ладны, прызначаны дзятве пакунак, пра што ў «Голасе Радзімы» паведамлялася, і прынамсі пра тое, што дасланыя кніжкі з казкай «Музыка і чэрці» будуць разданы ў беларускамоўнай садкі і школы. Перш чым напісаць пра наведванне аднаго з іх, колькі слоў хацелася б сказаць пра неардынарную, цікавую і значную асобу, пра якую і я дасюль ведаў вельмі прыблізна, але зусім нядаўна запойніў гэты прагал, дзякуючы надрукаванаму ў тыднёвіку «Літаратура і мастацтва» матэрыялу Ірыны Багдановіч «Канвалі Радзімы. Беларуская ліра Анатоля Бярозкі».

Прадчуваю здзіўленне, а таму адразу ж раскрываю сакрэт: паэт Анатоль Бярозка і доктар Мацей Рэпкаў-Смаршчок — гэта адзін і той жа чалавек. А таму прыводжу фрагмент (самы пачатак) літаратурнага эсу Ірыны Багдановіч: «Пазьнічце імя Анатоля Бярозкі засьвяцілася на літаратурным небасхіле Беларусі ў 30-я гады, упрыгожыла старонкі заходнебеларускага друку і нібы раставарылася ў бязмежным і катастрафічным для лёсаў прыватных людзей космасе грамадска-гістарычнага жыцця XX стагоддзя. Няма чапу пройдзе, пакуль у далёкім заакеанскім горадзе Мантысэла зноў з’явіцца ў 1989 годзе гэтае імя на тытуле невяліччай, сціпла, але з густам аформленай пазьнічнай кніжкі з прастай назвай «Адзінаццаць вершаў» — «Eleven Poets», якую выдаў, як пазначана ўнізе, Мацей Рэпкаў-Смаршчок з паралельным тэкстам на англійскай і беларускай мовах.

Толькі вузкае кола людзей ведала, што выдавец і аўтар гэтай кнігі — адна і тая ж асоба.

най групе дзіцячага садка № 314. У гэты час я жыў і працую ў ЗША. Мне хацелася б нейкім чынам, хаця б маральна, дапамагчы Вам пераадолець цяжкасці, якія ўзніклі на вашым шляху. Пасылаю невялічкую пасылку (на жаль, заробак у мяне даволі сціплы) для вашых дзетак. Жадаю Вам поспеху ў справе іх выхавання.

З павагай —

Жанна Малашэвіч».

бадай, забываюцца пра Бацькаўшчыну, пра свой паказны патрыятызм... Што ж, у кожнага свой шлях, свая доля, сваё разуменне прызначэння на зямлі, свайго абавязку перад Радзімай.

Ды час ужо раскажаць і пра Беларускамоўную групу, якая ў садку існуе на правах «аўтаноміі». Яе тэрыторыю, калі не чутно беларускага шчабятання, лёгка адшукаць па ярка і прыго-

Якуба Коласа. Было гэта ў 1991 годзе. Уступныя экзамены ў Марыны прымаў, а потым і выкладаў курс гісторыі і культуры беларускай мовы выдатны знаўца свайго прадмета Вінцук Вячорка.

Пасля заканчэння ліцэя паступіла ў Беларускі эканамічны ўніверсітэт і набыла тут адпаведную прафесію. На пэўны час, бо не было адмысловага атачэння, цяга да беларускасці прыглухла, але абудзілася, калі выйшла замуж і ў яе нарадзілася дзіцё. Пачала звязваць стасункі з такімі ж маладымі маці-беларускамі. Стварыўся своеасаблівы клуб. Пачаліся пошукі беларускага не па шпальдзе і назве садка. Потым разам з Хрысціяй Пучынскай вырашылі арганізаваць новы. Выбар паў на 314-ты, якім загадвае актыўная інтэлігентная жанчына Раіса Слясарчык. Дарэчы, на пачатку 90-х гадоў садок быў цалкам беларускамоўным і ў яго не было адбоя ад дзятвы, бо побач знаходзіліся беларускамоўныя школы, і, такім чынам, бацькі былі зацікаўлены ў пераемнасці моўнага навучання. Сёння ж сітуацыя памянялася. А таму дзетак у садок возаць бацькі з розных канцоў горада. У першы год такіх заўзятараў беларушчыны набралася на адну групу, дзе разам выхоўваліся дзеткі рознага ўзросту, што выклікала пэўныя складанасці для выхавальніц. Але з верасня будзе ўжо дзве групы — малодшая, ясельная, і старэйшая. Устаноўка тут на самаразвіццё асобы маленякага чалавечка, які змалку павінен прывычайвацца да самастойнай арыентацыі ў жыцці. Але вольны дух патрабуе ад выхавальніц дадатковага ўмельства, умення падабраць да кожнага дзіцяці свой ключык, абудзіць у яго пачуццё самапавагі і абавязку перад іншымі. У слухнасці такога падыходу пераканаліся падчас нядаўняга наведвання дзіцячых садкоў у Польшчы, на Беластоцчыне, куды ездзілі на чале з Раісай Іосіфаўнай.

Карацей, праца ладзіцца па прынцыпу сям’і, чалавечай і пчалавай, дзе ўсе жывуць і працуюць зладжана, бо ўсе свае, родныя і блізкія. Дружнай сям’ёй жывуць і бацькі, ахвотна беручы ўдзел у розных супольных мерапрыемствах, якія ладзіцца як тут, у садку, так і за яго сценамі. А што да гэтай беларускай сям’і далучыліся і нашы суродзічы з далёкай Амерыкі — сведчанне таго, што яна будзе множыцца, раіцца, як і належыць там, дзе ёсць згода, ўзаемаразуменне і ўсведамленне высакароднай мэты.

НА ЗДЫМКУ: выхавальніца Хрысціяна ПУЧЫНСКАЯ і Зміцер ДЗІДЗЕНКА з дзеткамі.

Фота Юрыя БОНДАРАВА.

ДЗІЦЯЧЫ САДОК

ЯК ПРЫКЛАД АДЗІНАЙ БЕЛАРУСКАЙ СЯМ’І

Гэта было так і не так, бо Анатоль Бярозка як паэт застаўся ў той далёкай даваеннай рэчаіснасці на старонках віленскага друку 1933—1939 гадоў. А Мацей (Мітрафан) Смаршчок стаў сучасным знакам італьянска-амерыканскага лекара, заслужаным доктарам медыцыны, імя якога наддзена аднаму з корпусоў медыцынскага комплексу ў г. Мантысэла. Лёс склаўся так, што з першай ваеннай хваляй эміграцыі ён апынуўся ў Германіі, а затым у Злучаных Штатах Амерыкі, працягнуў там лекарскую практыку, стаўшы аўтарытэтным прафесіяналам-медыкам, вызначыўшыся сваёй гуманітарнай актыўнасцю, дапамагай чарнобыльскім дзецям. І ўсё ж паэта і лекара яднае адзіны чалавечы лёс, падобны да лёсу славутага Францішка Скарыны, які таксама злучаў у сваёй асобе гуманіста-кніжніка, што абай пра духоўнае здароўе людзей, і доктара, што лекаваў іх цялесныя немачы, будучы адарваным ад бацькаўшчыны вандроўнікам-пілігрымам. Імя Анатоля Бярозкі — Мацей Смаршчка з сённяшняга гледзішча самавіта і годна ўпісваецца ў шэраг бліскучых імянаў беларускіх асветніцка-гуманістаў XX стагоддзя.

У кантэксце напісанага Ірынай Багдановіч становіцца зразумелым, што і перавядзенне казкі «Музыка і чэрці», і перасылка ў Беларусь кнігі пры пасрэдніцтве Юркі Навумчыка — з’ява не выпадковая, а заканамерная, адзін з эпізодаў у шэрагу іншых, што відавочна падсвечвае самаахвартую дзейнасць гэтага чалавечка. Ды ён ці, дакладней, яны (маю на ўвазе і Юрку Навумчыка, а побач з ім можна паставіць іншых саўт-риверцаў) — не адзіночкі ў бескарысным служэнні Бацькаўшчыне. Вось які ліст атрымалі выхавальніцы згаданага мной садка на пачатку гэтага года:

«Паважаныя сябры! Не так даўно я прачытала ў газеце зметку аб беларускамоў-

Ліст атрымалі разам з пакунак — зусім не сціплым, а важкім і ладным. Тут былі невялікія, да 20-ці сантыметраў, яляккі, забаўляльны дзіцячы посуд, настольныя гульні, наборы з розных машынак і верталёцікаў, сотавы тэлефон, фламастэры і апоўкі, якімі можна маляваць не толькі на паперы, але і па шкле, дрэве, метале — такія ў нас, як звычайлі выхавальніцы, каштуюць вельмі дорага.

Ці трэба казаць, што ў садку былі вельмі здзіўлены і ўсцешаны правай такой дабрыні ад незнаёмага чалавечка, падтрымкай, як выявілася, не толькі маральнай, але і рэальна практычнай, матэрыяльнай.

Мяркуючы па правапісу, лексіцы і стылі, аўтарка ліста належыць да цяперашняй хвалі эміграцыі. Таму яе ўчынак асабліва ўсцешвае, бо ці ж невядома, што асноўная маса тых, хто пакідае Беларусь, уладкоўваюць у заходніх краінах свой побыт, просячы актыўнай дапамогі ў старой эміграцыі, але потым, стаўшы на ногі, ад грамадскага жыцця адыходзяць і бяспедна знікаюць, назаўсёды,

жа размалюванай на стылізаваную гістарычную тэму цаглянай сцяне, якая дасюль была шэрай і панылай. Роспіс бескарысліва (для тых, хто ведае гэтага выдатнага мастака-самаахвартніка, тут пытанне не ўзнікае) зрабіў Аляксей Пушкін, які жыве на Міншчыне ў мястэчку Бобр, але ўдзельнічае амаль ва ўсіх патрыятычных акцыях, што падзяцца ў сталіцы.

І вось я ўжо сярод гэтага самага дзіцячага шчабятання-пяняння, якое сапраўды нагадвае птушыную гаману. Гутару з галоўным арганізатарам і натхняльнікам убачанага — Марыяй Вайцэховіч. Яна, аднак, не з’яўляецца тут штатным супрацоўнікам, грошы на пражыццё, а нярэдка і на садок зарабляе ў камерцыйнай фірме. Шлях яе да беларускасці ў значнай ступені характэрны для сённяшняга пакалення. Карэнная мінчанка. Вучылася «на выдатна» ў спецыялізаванай матэматычнай школе. Калі скончыла дзесяць класаў, выпадкова даведлася аб адкрыцці ў Мінску першай нацыянальнай сярэдняй навучальнай установы — на сёння славутага Беларускага гуманітарнага ліцэя імя

АПАВЯДАННЕ

Яна калупалася нажом у ягонаі печані, драпала брудным пазуром па сэрцы, сушыла мазгі, сцінала горла.

От ужо гэтыя вырадкі, таленты, спрытныгі, самародкі, шчасліўчыкі, падонкі, народжаныя ў сарочках, вынашаныя ва ўлонні ўдачы, выпупленыя з ячак-генаў, памечаных самім Богам! Улюбёнцы лёсу, шчасліўчыкі праклятыя! Быдлі! Даканаюць яны мяне, даканаюць!...

Рэдактар! Ён вош паўзучая, а не рэдактар! А хацеў жа пісаць! Ах, як ён хацеў пісаць! Тварыць! Ствараць! Адыцца! Быць! Быць настаўнікам. Першым. Галоўным. Славутым. Усё жыццё! І пасля яго! І пісаць, пісаць, пісаць!

Ды на трагедыях ягоных — смяляся. На камедыях — засыналі. Ад вершаў — адплёўваліся. Песні —

“На табе! Трымай!” — крэспіў, рэзаў, правіў, рагатаў... Скончыў. Упацеў. Перагледзеў. Пераканаўся: вычысціў як след. Падумаў: “Шарочок, гэткі ж, як я. Ну і добранька!”

II

Галоўрэд прачытаў: “Мы з мамай улетку кожнага ранку любілі купацца ў возеры. Неяк раз мы напаткалі лебедзя. Павіталіся, а ён і кажа...” Галоўрэд усміхнуўся: — Можна, яшчэ спявае? Вярнуўся да пачатку: “Улетку кожнага ранку...” Улетку, улетку... лішняе слова. Само сабою, не зімою ж яны папалаваць надумаліся... Лета — не зіма, зіма — не лета, вась і песенька мной спета... Так. Пайшлі далей... “Улетку кожнага ранку...” Гм,

Леанід МАРАКОЎ

ЗАЙЗДРАСЦЬ

не спявалі. Не чулі. Не заўважалі. Спрэс. Усе. Як пад гіпнозам. Вырадкі!

Гэты малады пачатковец. Учора сказаў, што ўзнікла заўважка напісаць пра маці, ушанаваць яе памяць. І прывалок! Сёння! За самага ранку! За ноч накрэмзаў! Во гад! І як, падлюга, напісаў! Як, шчанюк бяззусы, выдаў! Слоўка ў слоўка ўліваецца, утварае хвалю, хваля паглынае цябе, і ты ў ім, у жыцці.

“Ліпень. Возера. Світанак. Успыло сонца. Адарыла цёплым пацалункам. Мама сказала: “Гэта цягло тавай радзімы, сыноч, нашай радзімы”. Страпануўся лебедзь. Прачнуўся, узмахнуў крыламі, усміхнуўся: “Вітаю вас, суседзі!” Вяселкай рассыпаліся пырскі. Скорчаліся па твары. Сонца палыхнула: “Не дурэй, шызакрылы!” Прыбеглі промнікі, дакрануліся пляшчотна, абнялі, абагрэлі, узялі ў свой палон... Мама засмяялася: “Добрага ранку, дзеці, добрага ранку, родныя”.

Ліпень. Возера. Ранак. Апошні мамін ранак...” Злавіў сябе на тым, што вочы мокрыя. Пырскі ці слёзы? Выцер. Гэта ж ён маю радзіму апісаў. У-у, паскуднік таленавіты!

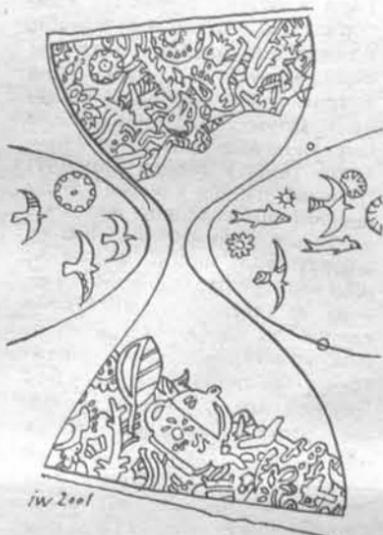
Я не прывык мець стасункаў с геніямі. Пасля Вялікага Адсёву яны сталі надзвычайнай рэдкасцю. Па-выразалі разумнікаў. Столькі гадоў ціха — і раптам аб’явіўся. Вырадак! Зараз я табе аб’яўлюся, зараз я табе выдам, спісяжу, знявечу, пастрыгу пад нуль, напыса, ператвару ў сябе, у такога ж няздару!

Добра, што прыдурак прынес свой суд мне. Ах, як жа я пастараюся, каб ніхто не ўведаў, не ўбачыў, не пачуў пра яго талент, пра гэтага недарэку — самародка праклятага. От ужо пастараюся! Як ніколі раней завінуса! Слова даю! Будзе табе, гад, і азярцо з лебедзямі, і дзяцінства без мамы, і радзіма любімая.

ясненька: кожнага ранку — дзірка ад абаранку... Рыфмачка. Амаль вініпухаўская. Ён хадзіў у госці таксама ранкамі. Весела. Адным словам, глупства, праехалі...

“Любілі купацца ў возеры...” Добра. Купацца — не рыбу лавіць. І я люблю купацца ў возеры, і мая сакратарка, і ўся матуля Зямля. Але калі ўсе землякі-зямляне пачнуць пісаць, як яны любяць купацца ў возеры... Ага-а... Звар’яецца можна...

Так, што яшчэ тузанула? “Неяк раз...” Гм. Неяк раз, неяк два — ідзе кругам галава... Двойчы два — чатыры... Накрэмзаў у сарціры... Вершык. Нясмешны. Добранька... Едзем далей. Не прамахваем. Штосьці яшчэ па вушах сцэбанула? А, вась яно... “Мы з мамай... мы напаткалі...” Мы, мы, мы... Суцэльнае мычанне-рыканне. Ясненька. Шэрасць. Суцэльная, бледная, як божы дзень кітайца. Цікава, а ў арыгінале лебедзь таксама па-чалавечы гаварыў? Ану, зірнем...”

iw 2001

ЦІКАЎНЫМ: ГАРТАЮЧЫ ПАЖОЎКЛЫЯ СТАРОНКІ

Нядаўна мне трапіў у рукі “Мінский листок” (1900, № 81). Вось пра што пісала газета роўна 100 год назад:

“У Гатчыне толькі што закончана пабудова электрычнай падвеснай чыгункі сістэмы І. Раманава.

Падвесная дарога складаецца з раду жалезных рашотчатых слупоў, што заканчваюцца на вяршыні кранштэйнамі ў выглядзе літары “Г”, на якіх укладзены сталёвыя фермы са сталёвымі ж рэйкамі. Вагон падвешаны знізу,

ДАРОГА РАМАНАВА

а па рэйцы коціцца цялечка з гладкім колам і двума бакавымі роўкамі.

Асобае прыстасаванне не дапускае хістання вагона з боку ў бок. Зыход з рэак зусім немагчымы. Хуткасць даходзіць да 200 верст у гадзіну, прычым дапускаюцца значна большыя пад’ёмы, чым пры звычайнай чыгункі. Вагоны, якія бгучу асобна, не могуць адзін да адна наблізіцца больш за пэўную адлегласць. Ка-

Галоўрэд перачытаў без правак. Памаўчаў. Уздыхнуў. Вырвалася: “Ага-а”. Паклікаў сакратарку:

— На пэцканне рэдактара не зважай. Перадрукуй — і мне на стол!

Дачакаўся. Узяў рукапіс. Зачыніў дзверы: “Мяне няма!” Выключыў тэлефон. “Вось гэтак лепей”. Прачытаў. Пераканаўся: “Ага-а, геній. От шчанюк. Малайчына рэдактар, адразу ўсё, што да чаго. Кожны абзац, сказ, слова — усё асвечана талентам. Рэзаць! Рэзаць бязлітасна! Усё!”

— Перадрукуй з праўкамі, — кінуў ён сакратарцы. Праз паўгадзіны тая прынесла

ИВ/000

готовы тэкст. Прабег вачыма. Ага-а. Загасіні, гада! Раскусіні і замачыні. Цяпер не праскочыць! Не! Ніколі! Хоць — стоп! Хвіліначку! Ідыёт! А калі таленавіты вырадак скеміў і аддаў рукапіс яшчэ кудынебудзь? І там дзеля асалоды агрэюць мяне па носе, ухапача, надрукуюць генія? На біс выдадуць. Адбярдуць знаходку. Украдуць. Прысвояць. Геній будзе выдадзены ў іх. Стане іхнім адкрыццём, іхняй перамогай. А ты сядзі суткамі, чмыхай-смаркайся, чытай усялякую лухту. Графаманію тупарыпую. Якія там геніі-адкрыцці...

Стоп, стоп, стоп. Ну ўжо не! Кукіш вам! Усім! Наце, з’ешце! Я першы выдам. Усіх абганю. Надрукую, ушлаўлю, пракрычу: “Талент! Аграмадны!” І хто заўважыў? Не ўпусціў, даў ход? Хто першы надрукаваў?! Хто адкрыў?! — Я! Хто ж яшчэ?! Я заўважыў, надрукаваў, адкрыў генія. Геній адкрыцця... Ух, курвы! Усе курвы! Усе...

Добра! Пачакайце ж... — У бліжэйшы нумар! — загадаў галоўрэд сакратарцы. — Паставіць першым! Буйна! З партрэтам. Вялікім. Велізарным. Хуценька! Усё!

Супакоіўшыся, падумаў: “Во гад, талент, геній, вырадак, педзь не падставіў, свалата, ледзь у інфаркт не ўвагнаў. Ну, падлюга! Ну, геній!”

Малюнкi Вячаслава ІГНАЦЕНКІ.

ЗВАРОТНАЯ СУВЯЗЬ

РАСІЯ, КОМІ

Паважаная рэдакцыя! Даўно збіраўся напісаць вам пісьмо і падзякаваць за вашу працу, за цікавую газету. Яна асабліва прывабнай стала гады два назад: і верстка, і падача матэрыялаў, і падбор, тэматычная і мастакоўская ілюстрацыяны матэрыял. Многія матэрыялы западаюць у сэрца, напрыклад, з апошніх — “Вайна зорак”. Часам маленькая нататка або здымак становяцца радаснай вестачкай з мілай радзімы. Убачыў новыя дамы ў Крычаве на фота (я з Крычаўскага раёна, там сярэдняю школу заканчваў), і нешта зашчыміла ў душы!

Дзякуй вам за добрую працу, за таленавітую стылістыку матэрыялаў.

Нас, беларусаў, у Рэспубліцы Комі амаль 27 тысяч (гэта па колькасці чацвёрты этнас пасля комі, рускіх, украінцаў). Вялікую працу праводзіць нацыянальна-культурная аўтаномія “Беларусь” у Рэспубліцы Комі (старшыня савета НКА “Беларусь” у РК Аркадзь Крупенька).

Робіцца, сапраўды, шмат: святкаванне юбілеяў актывістаў, мастацкая самадзейнасць, вечары паззіі, складанне фоталетапісу, святкаванне беларускіх нацыянальных дат і свят, вывучэнне беларускай мовы, выезды з канцэртамі ў розныя населеныя пункты і многае іншае. Праз два гады плануем выпусціць кнігу “Яркі след на паўночнай зямлі” пра ўклад беларусаў у развіццё эканомікі і культуры Рэспублікі Комі, бо тут жылі выхадцы з Беларусі:

Героі Савецкага Саюза Давідовіч і Байкоў, Герой Сацыялістычнай Працы Сямёнаў, кампазітар Клаўс і многія іншыя вядомыя людзі (рэдактарам-складальнікам з’яўляюся я).

Высылаю вам невялікі ўрываек з будучай кнігі — апавяданне пра сустрэчу з франтавікамі, што вызвалілі беларускую зямлю. Калі ёсць такая неабходнасць — магу быць пазаштатным карэспандэнтам па Комі.

Мітрафан КУРАЧКІН, член савета нацыянальна-культурнай аўтаноміі “Беларусь” у Рэспубліцы Комі.

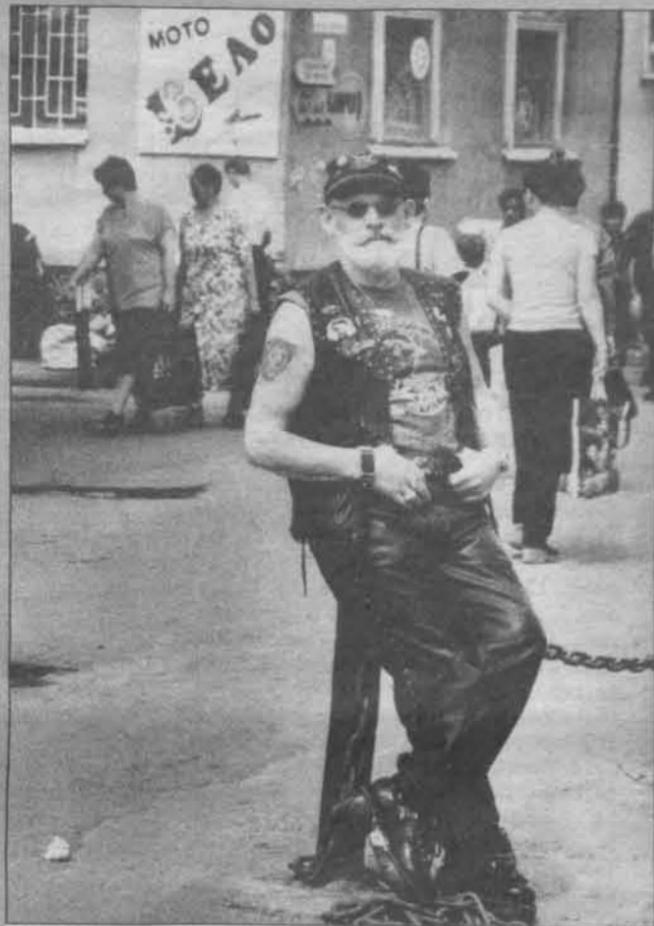
АД РЭДАКЦЫІ. Радзіма пранаве аб супрацоўніцтве, чакаем новых допісаў, урыўкі з кнігі выкарыстаем пазней.

ІТАЛІЯ, МІЛАН

Дарагія мае, чарговы раз вялікае вам усім прывітанне ад мяне, маёй сям’і!

Як заўсёды, з задавальненнем чытаю “Голас Радзімы”. У нумары 17 за гэты год убачыла сваё пісьмо, паказала дачцэ Ірыне і яе мужу Роберту. Расказала ім, якія вы ўсе вельмі добрыя людзі, не пакідаеце мяне без вестачкі пра маю родную Беларусь. Муж маёй дачкі здзіўляецца, як я, якая мала гадоў пражыла на Беларусі (у 13 гадоў трапіла ў канцлагер, з 17 гадоў у Італію, тут ужо 58 гадоў), усё памятаю і так моцна люблю сваю малую радзіму. Але так яно і ёсць.

Заўсёды ваша Леанарда МАЛЕЕВА.

БЕЛЬГІЙСКІ БАЙКЕР ДАПАМАГАЕ ПАЛЕСУКАМ

Бельгіяскі байкер Піт Кінрул прыязджае на Гомельшчыну ўжо не першы раз. І, акрамя дапамогі ў аздаруленні дзяцей з пацярпелага Добрушскага раёна, заўсёды прывозіць з Бельгіі гуманітарную дапамогу і сем’ям, і школе.

У апошні свой візіт ён змог наладзіць кантакты з гомельскімі байкерамі.

НА ЗДЫМКУ: Піт КІНРУЛ — 59-гадовы байкер з Бельгіі ў горадзе над Сожам.

Фота Сяргея ХАЛАДЗІЛІНА, БелТА.

Канстанцін КАРНЯЛЮК.

УРАЖАННІ

Я ІДУ Ў ЛЕС

Раніца. Вёска яшчэ спіць, і толькі там-сям чуваць квохтанне курэй. Я памалу скідаю клямку з брамак і ў апошні раз кідаю позірк на акенца. Не, усё добра, усё спаць. Шпарка крочу праз вёску, бо абавязкова знойдзецца бабуля-папарацы, якая потым разнясе ўсёй вёсцы, што "гэты дурань гарадскі папёрся некуды зранку".

Ну вось і гравейка. Пад ботамі прыемна шоргае пясок і перакатваюцца маленькія каменчыкі. У грудзях памалу цісне, бо наперадзе ён, магутны і таемны, маленькі і зведаны мой лес.

Чаму мяне цягне да яго? Кошык у руцэ? Хутка ён апынецца ў схованцы між трох бярозак, што прывольна раскінулі галлё на самым ускрайку лесу.

Я ў лесе. Крокі самі робяцца павольней, але спыняцца не хочацца. Хочацца ісці наперад, туды, у ягоную глыб.

А вось і маё месца. Нахіляюся долу і, здаецца, цалую зямлю. На самай справе прыпадаю да празрыстай крынічкі, якую знайшоў яшчэ тады, у першы год у вёсцы. Саджуся на валун, які прыкмеціў даўно, і пачынаю тое, дзеля чаго апынуўся ў лесе, — на-

зіраць, слухаць, адчуваць.

Ага! Вось і мая сяброўка-зязюля! Чакай, даражэнькая, недзе ў маёй кішэні ёсць акраец хлеба. Кідаю крохкія кавалачкі наперад, і птушка праз імгненне ўжо на зямлі. Але дзіўная істота! Замест таго каб есці, зязюля заводзіць сваю песню: ку-ку, ку-ку. Імкнуся зразумець: ці тое гэта яна так радуецца, ці сябровак гуквае? Скончыўшы, птушка ўсё ж пачынае снедаць.

Пакуль назіраў за птушкай, не заўважыў, як ружоўка выкінула вакол вапуна памалу расплюшчваюць вочы. Раптам з боку кустоў чуецца нейкае шапаценне. Не веру вачам: там, у глыбіні, сядзіць заяц! Ён то пужліва азіраецца, то пільна сочыць за маімі рукамі. Вымаю з кішэні моркву і кідаю ў бок жывёлы. Той падскоквае ледзь не да ніжняй галіны дрэва і хутка ўцякае на некалькі дзесяткаў метраў. Але гэта толькі дзеля бяспекі. Паглядзеўшы, што ніхто за ім не гоніцца і не забівае, спыняецца і памалу пачынае вяртацца.

Разам з ім пачынаю вяртацца і я. Да тых мар і думак, што кожны раз падымаюць мяне з ложка і нясуць у лес. Да размоў сам-насам і разважанняў пра сэнс жыцця. І мне ўсё роўна, што падумае і тая бабуля-папарацы, і астатнія вясцоўцы, і што падумае той, хто прыпадзе да "маёй" крынічкі і не здолее яе зразумець. Хай думаюць! Толькі заўтра зранку я працнуся, і нешта велізарнае зноў цісне ў грудзях. Я іду ў лес.

Глеб ЛАБАДЗЕНКА.
Фота Яўгена КАЗЮЛЯ.

БАЙКІ Дзмітрыя МІХЛЕЕВА

Тым летам шэрая разбойніца надакучыла ўсім. Асабліва майму суседу, вугальна-чорнаму "двараніну" Дружку. Паложаць сабачы ў міску яе любімых костак, пачне Дружок хрумстаць імі, тут і з'яўляецца Шэрая са сваім памочнікам.

Усядуцца яны на даху лазні, аглядзяцца, ці няма падазронах істот, і пачынаецца. Шэрая спускаецца на зямлю, яе памочнік пералятае бліжэй да сабакі, застаючыся на недасягальнай вышыні. Шэрая пачынае набліжацца да Дружка. І ў нейкі момант Шэрая выдае нечаканы хрыплы крык. Дружок адказвае не менш грозным рыкам. Крумкач вялікімі падскокамі кідаецца ў бок сабакі, той, пакінуўшы яду, кідаецца на варону. Шэрая перад самым носам "двараніна" ўзлятае ў паветра і на вышыні паўтара метра носіцца па двары. Дружок у палаянічым азарце, аглушальна брэша, учыняе гон за шэрай драпежніцай да самага плота, на які спакойна садзіцца варона.

Яна глядзіць на сабаку як на поўнага ідыёта, ёй зверху добра бачна, канешне. Яно і на самай справе: пакуль гэты прыдурак брэша на недасягальную птушку, памочнік шэрай спакойна заканчвае сабачы абед.

Шэрай надакучвае гэты спектакль, і яна пералетае на дах майго дома. Дружок паварочваецца ў бок сваёй міскі і становіцца лютым: ён кідаецца на злодзья, але той, прыхапіўшы самую вялікую кость, падскоквае і моўчкі далучаецца да сяброўкі. Та-ак. Калектыў ёсць калектыў, асабліва ў такой зладзейскай справе. Дружок, небарака, брэша ва ўсю моц на крылатых бандытаў. У яго голасе цяпер не толькі злосьць, але і жаласлівае падыванне, але што зробіш — час такі. Усюды абрабоўваюць, не зывай, не будзь лохам.

Мяне ж гэтыя вароны "даставалі" на досвітку. То пачнуць гэты сеанс рэкету з Дружком, то грукач у мяне на адкрытай тэрасе. Ці, знайшоўшы нейкі маслак, усядуцца на металічны вільчак даху. Канешне, я працянаюся ў пяць гадзін, перарываюшы ранішні салодкі сон, ад грукату металічных крокаў, быццам па майму даху гуляе рота жалезных рыцараў. Яшчэ горш, калі яна пачынае дзяўбці крадзёную костьку — грукат стаіць на ўсё наваколле. Я не вытрымліваю, выходжу і крычу на іх. Дружок далучаецца. Але шэрым на наш брэх дуэтам начхаць. Тады я гавару Дружку: "Вучыся, пакуль я жывы". Бяру невялікі прадмет або камень і запускаю ў разбойніц. Яны не адразу адлятаюць. Ведаюць, што чалавек пасля сну метка кінуць не здольны, і зацікаўлена сочаць за палкамі і камянямі, якія пралятаюць міма. Некаторыя мае снарады ляцяць у бок Дружка, напэўна, гэтыя шкодніцы проста мараць, каб я незнарок засандаліў палкай свайму сябру. Так яны перарывалі мой сон, і я іх таксама неўзлюбіў. Акрамя таго, яны разбурылі шпакоўню, псавалі суседскія градкі, абгадзілі шыфер даху, і я ўжо падумаў, ці

не прыстрэліць іх. Але ружока ў мяне не было, а з рагаткі я б не пацэлліў — даўно не трэніраваўся.

Але прырода справядлівая, і я дачакаўся гадзіны адплаты. Неяк пасля ранішняй вайны з імі я даспаў свой сон і падняўся пазней, чым звычайна. Сонца ўжо прыпакала, я пайшоў памыцца да ракавіны. Тут я ўбачыў, што ў мыльніцы няма мыла. Зазірнуў на суседнюю ракавіну — там таксама няма. А мыла было добрае — "Камэй" белага колеру, на апошняй франкі перад ад'ездам купленае ў сапраўдным Парыжы. Я звычайна нанач забіраў яго ў дом, а ўчора забыўся. І куды яно падзелася? Можна, суседзі? Але не паспеў я ўзяць грэх на душу, як убачыў, дзе маё "Камэй". Яно было ў лапах шэрай зладзейкі. Сама яна сядзела на вільчаку майго дома, нязвычайна моўчкі адкусваючы ад цудоўнага мыла і нетаропка, смакуючы, пірвала французскай прадукцыяй.

Абурэнню майму не было мяжы, я ўжо нарыхтаваў некалькі важкіх снарадаў. Але раптоўна злосьць прайшла, унутры ў мяне засвяціўся смех. Я падумаў: "Ну, давай, жры, лопай, еш, грызі, жыруй ад пуха, да адвалу, каб ты падавілася, а я паназіраю..." І са злараднасцю гляджу на гэтую птушку нябесную, чакаю, калі пачне дзейнічаць французская прадукцыя. А ёй нішто сабе, жуе нетаропка, пазіраючы кожны раз на кавалак мыла, які памяншаецца, нібы ўздыхаючы, што памяншаецца вельмі хутка. І галоўнае — моўчкі так, што зусім ёй неўласціва. Я падумаў, можна, птушачка кайф злавіла? Але да яе далекавата, вачэй не бачна.

І вось яна спыніла абед, паварушыла крыламі, пацягнулася. Нетаропка і далікатна пачысціла дзьобу, яшчэ раз паглядзела на рэшткі майго мыла і адкрыла рот, каб паведаміць свету пра тое, якое смачнае мыла "Камэй". Але паведаміць ёй якраз і не ўдалося! Яна не магла каркнуць! Спрабавала і так, і гэтак, а замест звычайнага гарластага хрыплага крыку ў яе выходзіла нейкае шыпенне. Шэрая мая аслупянела ад такога няшчасця, як Лучана Павароці, калі б згубіў нечакана свой залаты голас. Падумаўшы крыху, Шэрая паляцела на канаўку за агароджай, папіла там вады і зноў вярнулася на дах. Яна сядзела, круціла галавой, нешта сабе кудхтала, рыхтуючыся паспраўднаму гаркнуць. І сапраўды раскрыла ляпу. Я чакаў, што прагучыць яе ненавіснае для нас з Дружком "Карр!" Але замест гэтага пачуў нейкае сіпенне і бульканне. І — магчыма, падалося? — з яе раззўленай дзьобы вывалілася цэлая гірлянда мыльных бурбалкаў. Гэта яе вельмі напалохала, яна рванула ў бок ад жудаснага прывіду, і Шэрая, гэтак жа булькаючы, паляцела прэч.

Недаедзенае мыла доўга бялела на даху, яна больш яго не чапала. Напэўна, перайшла на больш прыдатнае для ежы айчыннае.

ШКАДЛІВАЯ ВАРОНА

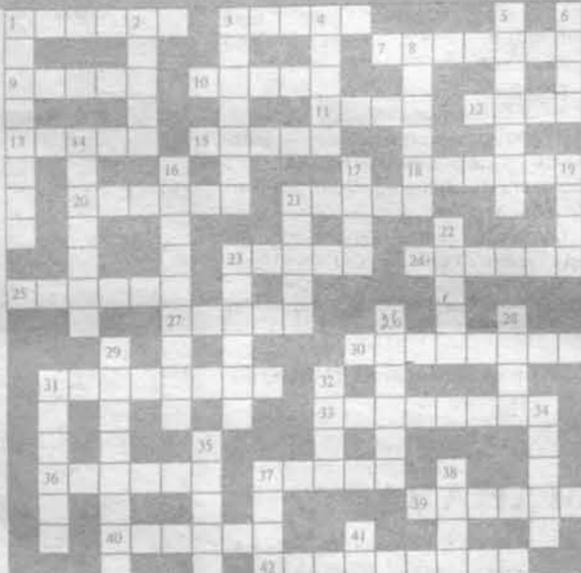

КРЫЖАВАНКА АД Любоўі ЮНАВАЙ

ПЕРАКЛАДЗІЦЕ НА БЕЛАРУСКУЮ МОВУ

ПА ГАРЫЗАНТАЛІ. 1. Совет. 3. Сев. 7. Наслаждение. 9. Строка. 10. Краска. 11. Обман. 12. Мечта. 13. Друг. 15. Ломоть. 18. Грохот. 20. Вещество. 21. Дерево. 23. Стужа. 24. Чулан. 25. Поступок. 27. Ива. 30. Журавль. 31. Председатель. 33. Числительное. 36. Топь. 37. Житель. 39. Блюдец. 40. Скорняк. 41. Творчество.

ПА ВЕРТЫКАЛІ. 1. Побег (растения). 2. Укор. 3. Соблазн. 4. Ворота. 5. Прятки. 6. Пастбище. 8. Жалоба. 14. Янтарь. 16. Простокваша. 17. Отзвук. 19. Тоска. 21. Клюв. 22. Обезьяна. 23. Висок. 26. Чаща. 28. Лекарство. 29. Шарманка. 31. Сюртук. 32. Путь. 34. Повар. 35. Логово. 37. Шутка. 38. Список. 41. Овраг.

«Голас Радзімы»

Галоўны рэдактар
Наталля САЛУК

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:

Дзяржаўны камітэт па справах рэлігій і нацыянальнасцей Рэспублікі Беларусь; Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі; Беларускае таварыства па сувязях з суайчыннікамі за рубяжом "Радзіма".

РЭДАКЦЫЯ:

Намеснік галоўнага рэдактара
Галіна УЛІЦЕНАК.
Адказны сакратар
Таццяна КУВАРЫНА.
Рэдактар аддзела — член рэдкалегіі
Яўген ЛЕЦКА.

Рэдактар аддзела
Алена СПАСЮК.
Аглядальнік
Віктар МАЦЮШЭНКА.
Спецыяльная карэспандэнтка
Яўген КАЗЮЛЯ,
Алесь МЯСНІКОЎ.

Налі ПРЫВАЛАВА.
Рэдактар-перакладчык
Святлана КАРПУЧОК.
Стыльрэдактар
Ірына КАЗЛОВА.
Тэхнічны рэдактар
Данута РАКАВЕЦ.

Пазіцыі рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках «Голас Радзімы», не заўсёды супадаюць.

Рэгістрацыйнае пасведчэнне № 81.
Падпісны індэкс у Беларусі 63854.
Тыраж 2 015 экз.
Зак. 1838.

Падпісана да друку 23.7.2001 г. у 12.00.

Газета набрана, звярстана і адрукаваная ў друкарні «Беларускі Дом друку» (220041, г. Мінск, пр. Скарыны, 77).

Наш адрас: 220005, Мінск, пр. Ф. Скарыны, 44.
Тэлефоны: (+375-17) 213-31-97 (тэл.-факс), 213-32-80, 284-76-56, 213-37-82.